

Sveriges Nya Geografi

2013

arena
för tillväxt

SWECO

Swedbank

 Sveriges
Kommuner
och Landsting

ICA

Sveriges Nya Geografi 2013

I år ges Sveriges Nya Geografi ut för sextonde året i rad. Bakom publikationen står Arena för Tillväxt och konsultföretaget Sweco. Arena för Tillväxt är ett samarbete mellan Swedbank, ICA och Sveriges Kommuner och Landsting. Syftet med att publicera kartor och analyser på detta sätt är att lättöverskådligt illustrera mönster och utvecklingstendenser i Sveriges kommuner samt att bidra till fortsatt debatt om tillväxtfrågor.

Ett genomgående tema i årets upplaga av Sveriges Nya Geografi är utvecklingen sedan finanskrisen 2008. Andra fokusområden är fastighetsmarknaden och jämställdheten i Sveriges kommuner. Som vanligt finns också ett antal grundläggande kartor som beskriver läget det senaste året. Längst bak i skriften finns kartor över Sverige med kommunnamn samt Sveriges Kommuner och Landstings kommungruppsindelning.

Sveriges Nya Geografi går att ladda ner som pdf-fil från www.arenafortillvaxt.com eller www.sweco.se/eurofutures. Alla är välkomna att ladda ner kartorna för vidare läsning och användning. Glöm inte att ange källa.

Med önskan om intressant läsning.

Katrien Vanhaverbeke
Arena för Tillväxt

Maria Gårdlund
Sweco

Sammanfattning

I denna rapport beskrivs utvecklingen i Sveriges kommuner utifrån ett antal tillväxtparametrar. Årets rapport har särskilt fokus på utvecklingen sedan finanskrisen 2008. Några av de viktigaste utvecklingstrenderna sammanfattas nedan.

- Den 31 december 2012 uppgick Sveriges folkmängd till 9 555 893 personer. De fyra senaste åren har befolkningen vuxit med 299 546 personer, vilket är en ökning med 3,2 procent. Migrationsnettot förklarar 70 procent och födelsenettot 30 procent av ökningen. Befolkningstillväxten har varit god i storstäderna och i större städer.
- Prisutvecklingen på småhus för permanentboende har varit klart svagare jämfört med åren innan finanskrisen. I riket som helhet ökade priserna med ca 46 procent under perioden 2003-2007 och med 15 procent under perioden 2007-2011, i löpande priser. Kommuner med tidigare kraftig prisutveckling på småhus har haft en mer modest prisutveckling efter finanskrisen – och tvärtom.
- För bostadsmarknadens vidkommande innebar finanskrisen 2008 initialt en drastisk minskning av nybyggnationen och antalet genomförda försäljningar. Under fyraårsperioden mellan 2009 och 2012 färdigställdes totalt 88 378 lägenheter i flerbostadshus och småhus i Sverige. Motsvarande antal under den föregående fyraårsperioden (2005-2008) var 115 448, dvs 30 procent fler färdigställda lägenheter. Flest lägenheter (per tusen invånare) byggs i storstadsområdena och i större städer. Bostadsbyggandet var också högt i vissa kommuner som har en omfattande turism och besöksnäring.
- Den finansiella krisen bröt en lång sammanhängande period med kontorshyresökningar. Under första halvåret 2009 blev det tydligt att marknadshyrorna hade sjunkit med cirka 2-5 procent i de flesta större städerna, utom i Stockholms innerstad där hyrorna snarare sjönk med 10-15 procent. År 2010 vände dock trenden och efterfrågan på moderna, effektiva och miljömässigt bra kontor ökade. Trenden fortsatte under 2011 och 2012 med en generell hyresuppgång på i genomsnitt 4-6 procent per år i de bästa lägena i de tre storstäderna. Utanför storstäderna har nyproduktionen av kontor i princip varit obefintlig de senaste 20 åren.
- Den totala omsättningen inom detaljhandeln i Sverige uppgick till drygt 575 miljarder kronor år 2011. Mellan 2007 och 2011 ökade omsättningen med 11,9 procent, vilket var en effekt av både befolkningstillväxten och en ökad omsättning per invånare. E-handeln ökar kraftigt och växte under samma period med 56 procent.
- Arbetslösheten uppgick i slutet av högkonjunkturen till 3,7 procent. Hösten 2008 bröt finanskrisen ut, vilket orsakade ökad arbetslöshet under 2009 (6,0%) och 2010 (6,9%). Därefter har arbetslösheten inte minskat nämnvärt. År 2012 var 392 534 personer öppet arbetslösa eller deltog i program med aktivitetsstöd, vilket motsvarar 6,5 procent av befolkningen i åldern 16-64 år. Vid lågkonjunkturer tenderar arbetslösheten att öka mer bland män än bland kvinnor.
- Ungdomsarbetslösheten uppgick i slutet av högkonjunkturen till 5,4 procent, men ökade under 2009 (10,0%) och 2010 (11,0%) till följd av finanskrisen. Därefter har ungdomsarbetslösheten inte minskat nämnvärt. År 2012 var 172 365 ungdomar öppet arbetslösa eller deltog i program med aktivitetsstöd, vilket motsvarar 10,4 procent av befolkningen i åldern 18-24 år. Arbetslösheten bland unga kvinnor är lägre jämfört med unga män.
- År 2011 förvärvsarbetade 10,6 procent av befolkningen som var 65 år eller äldre. Andelen äldre i arbetslivet är generellt sett hög i Stockholmsregionen och i Jämtland. Av de fem kommunerna i riket med högst andel ligger tre i Jämtland. Småföretagarkommuner tenderar att ha fler äldre kvar i arbetslivet. Varuproducerande kommuner i Bergslagen har en låg andel medan motsvarande kommuner i södra Sverige har en hög andel.
- År 2011 hade kvinnor som var 20 år och äldre en medianinkomst på 203 510 kronor, medan medianinkomsten för män uppgick till 275 652 kronor. Kvinnors andel av mäns inkomster har ökat över tid, men ökningen har avtagit. Andelen har i princip varit oförändrad mellan åren 2003-2011. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män är lägre på arbetsmarknader med stor branschbredd och gott om arbetstillfällen för högutbildade. Inkomstskillnaden är även låg i glesbygdskommuner där arbetsutbudet är kärvt för både kvinnor och män.
- TCO:s s.k. "pappaindex", som mäter mäns uttag av föräldrapenning, ökade mellan 1999 och 2012 från 16,7 till 43,8 i riket. Ökningstakten har varit något långsammare efter 2004 än tidigare. Det finns sammanhängande områden av kommuner med både höga och låga indexvärden. Områdena innefattar olika typer av kommuner, vilket indikerar att regionala traditioner och attityder har betydelse för mäns uttag av föräldraförsäkringen. Den grupp av män som inte alls tar ut föräldraledighet, eller endast i en mycket begränsad utsträckning, har en lägre socioekonomisk ställning och sämre hälsomässiga förutsättningar. Män i den äldsta åldersgruppen, utrikes födda samt egenföretagare har också ett lägre uttag.
- Ohälsotalet har minskat de senaste tio åren i Sverige (både för kvinnor och för män) från 43,2 dagar per person år 2003 till 27,0 dagar år 2012. I hälften av landets kommuner är kvinnornas ohälsodagar minst 50 procent fler än männens. I några kommuner är ohälsotalet bland kvinnor nästan dubbelt så högt som bland män.

Befolkningsutveckling

Om fem år blir vi 10 miljoner invånare

Den 31 december 2012 uppgick Sveriges folkmängd till 9 555 893 personer. De fyra senaste åren har befolkningen vuxit med 299 546 personer, vilket är en ökning med 3,2 procent. I antal personer mätt motsvarar befolkningstillväxten nästan ett Malmö eller 124 stycken Bjurholm. Migrationsnettot förklarar 70 procent och födelsenettot 30 procent av ökningen.

Befolkningstillväxten mellan 2008 och 2012 var något snabbare jämfört med den föregående fyraårsperioden, då befolkningen växte med 2,7 procent. Fruktsamheten har dock sjunkit två år i rad efter att ha ökat i nästan hela landet under 2000-talet. År 2000 fick kvinnor i genomsnitt 1,55 barn, vilket är ett mycket lågt födelsetal i ett historiskt perspektiv. Fruktsamheten ökade därefter väsentligt till nästan två barn per kvinna men har nu sjunkit till 1,91.

År 2017 beräknar SCB att Sveriges folkmängd passerar 10 miljoner. Det har då tagit tretton år för befolkningen att växa med en miljon, varav migrationsnettot beräknas svara för två tredjedelar. Folkmängden har aldrig ökat med en miljon på så kort tid. Nästan samtliga kommuner i Sverige har haft ett positivt migrationsnetto de senaste åren, vilket innebär att invandringen dämpar den negativa befolkningsutvecklingen i många kommuner.

Fortsatt god befolkningstillväxt i storstadsområden och större städer

En allt större andel av befolkningen bor i storstadsregioner och i regionala tillväxtcentra. Koncentrationstendensen är tydlig både åren före och efter finanskrisen. Finanskrisen kan vara en bidragande orsak till att storstadsregionernas andel av befolkningen i riket har ökat snabbare under senare år. Perioden 2004-2008 ökade andelen av befolkningen med 0,8 procentenheter och nästkommande fyraårsperiod med 1,1 procentenheter. Historiskt sett har det funnits en tendens att fler flyttar in till storstäderna när arbetsmarknaden i landet försvagas. Undantaget är IT-krisen i början på 2000-talet då Stockholm var särskilt drabbad.

I kartan framgår tydligt att befolkningstillväxten var kraftigast i storstadsområdena och i kommuner med större städer. Stockholm växte med 8,8 procent, Malmö med 7,4 procent och Göteborg med 5,2 procent. Förortskommunerna till storstäderna tillhör de kommuner som har haft den snabbaste befolkningstillväxten i riket med sammanlagt 5,7 procent. I Stockholmsområdet utmärker sig Sundbyberg med en befolkningstillväxt på 13,1 procent, vilket också var den snabbaste tillväxten i riket. Andra kommuner som hade en kraftig befolkningstillväxt var Solna, Nacka, Vallentuna, Botkyrka och Sollentuna. I Malmötrakten utmärker sig Lomma med 9,0 procent och i Göteborgsområdet Partille med 6,0 procent. Migrationsöverskottet förklarar drygt 60 procent av tillväxten i Skåne och Västra Götaland och knappt hälften av tillväxten i Stockholms län. Födelsenettot förklarar nästan 40 procent i Skåne och Västra Götaland. Flyttningar inrikes förklarar 15 procent i Stockholm och något lägre i Skåne. I Västra Götaland var flyttnettot inrikes något negativt.

Bland kommuner med större städer är det framför allt universitetsorterna som utmärker sig. Folkmängden växte mest i Uppsala (6,3 %), Lund (5,6 %), Örebro (5,0 %), Linköping (4,7 %) och Växjö (4,6 %). Södertälje hade dock en större befolkningstillväxt (5,6 %) än samtliga av dessa kommuner utom Uppsala. Till skillnad från storstädernas förortskommuner drar förorter till större städer inte samma nytta av befolkningstillväxten i kärnkommunen. Större städer växer många gånger på bekostnad av sina förortskommuner. Det gäller till exempel Umeå och Karlstad.

Kraftig befolkningsminskning i glesbygd och många kommuner med stark industriell tradition

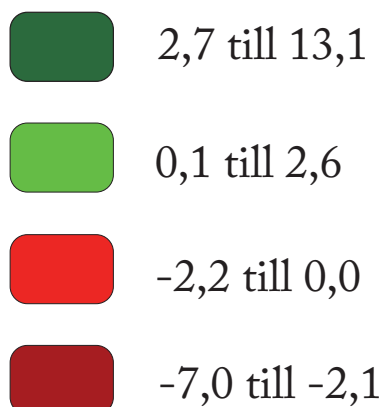
Glesbygdskommuner har haft den sämsta befolkningsutvecklingen de senaste åren. Befolkningen har sammanlagt minskat med 3,3 procent och Åsele (-7,0 %), Ånge (-6,6 %) och Överkalix (-5,9 %) är de kommuner som har haft den svagaste befolkningsutvecklingen i riket. Om den föregående fyraårsperioden innan 2008 räknas in har nämnda kommuner tappat mer än var tionde invånare.

Många varuproducerande kommuner har också haft en kraftigt negativ befolkningsutveckling. Det gäller framför allt kommuner i Bergslagen med omnejd. Ljusnarsberg och Laxå har tappat drygt fem procent av befolkningen på bara fyra år.

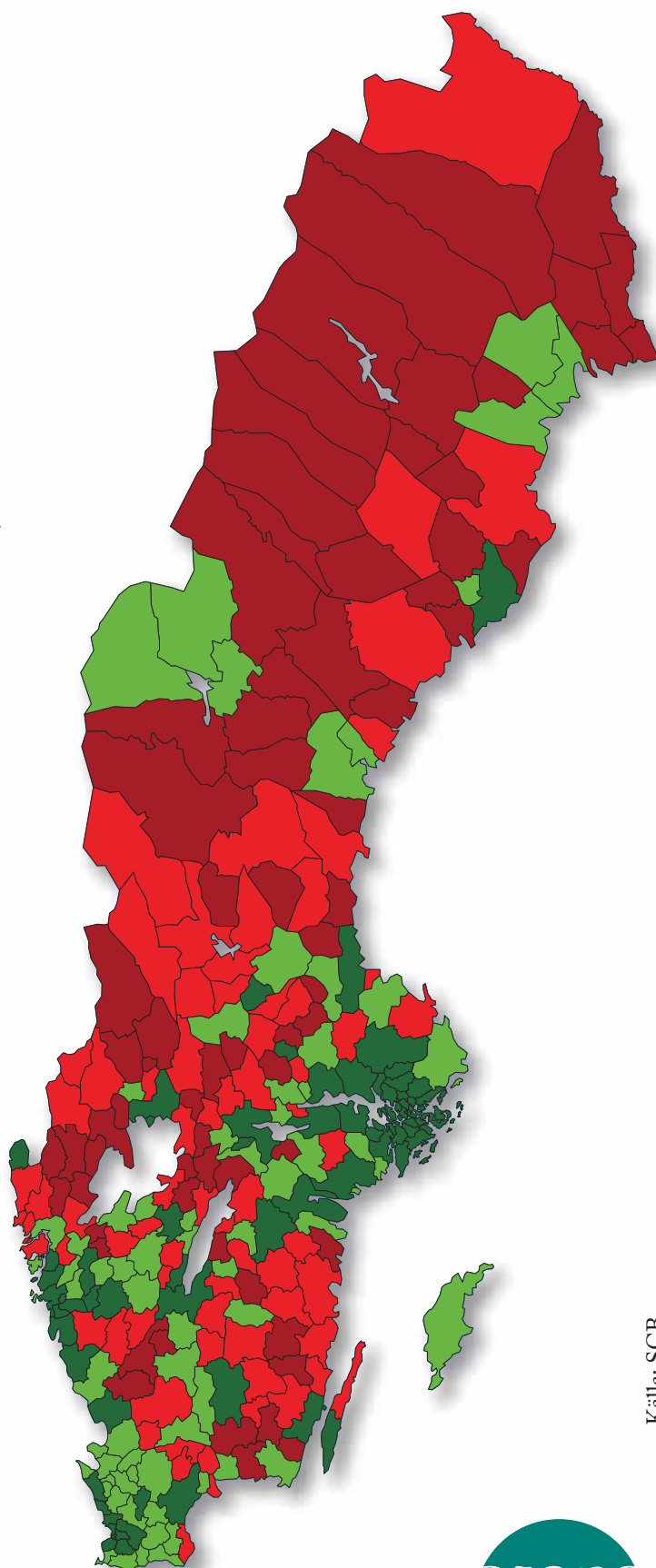
Unga vuxnas flyttmönster förstärker befolkningskoncentrationen

Storstäderna och dess förortskommuner samt kommuner med större städer har i regel både ett positivt födelsenetto och ett positivt flyttnetto (inrikes och utrikes sammanräknat) över tid. De flesta kommunerna i glesbefolkade regioner har ett negativt födelsenetto över tid i kombination med ett svagt eller negativt flyttnetto. Kommuner som både har ett negativt födelse- och flyttnetto över en längre tidsperiod riskerar att hamna i en ond spiral. Om utflytningen är hög bland unga vuxna och inflytningen i samma åldersgrupp är låg, vilket många gånger är fallet, förstärker det på sikt det negativa födelsenettot. Det är en särskilt allvarlig problematik för glesbygdskommuner, med krympande skattebas som följd. I många delar av landet förstärker denna trend behovet av att dela och samordna resurser inom den kommunala verksamheten för att klara av att upprätthålla en god service till medborgarna.

Befolkningsutveckling

Befolkningsutveckling efter finans-
krisen (2008-2012), i procent.
Riket: 3,2%.

Källa: SCB.

FEM I TOPP	
Sundbyberg	13,1%
Sigtuna	10,2%
Solna	9,2%
Lomma	9,0%
Stockholm	8,8%

FEM I BOTTEN	
Åsele	-7,0%
Änge	-6,6%
Överkalix	-5,9%
Ljusnarsberg	-5,5%
Laxå	-5,4%

Prisutveckling för småhus

Det finns en oro för en boprisbubbla i Sverige...

Den finanskris som bröt ut under hösten 2008 hade sin grund i en bolånekras i USA, vars effekter blev uppenbara redan under 2007 i form av prisfall och stora kreditförluster för bolåneinstituterna. Följden blev att de finansiella institutionerna minskade utlåningen till varandra samt till hushåll och företag, vilket resulterade i en kraftigt minskad aktivitet i ekonomierna.

Bortsett från den höga arbetslösheten har Sverige hittills klarat sig relativt väl genom krisåren. För bostadsmarknadens vidkommande innebar finanskrisen initialt en drastisk minskning av nybyggnationen och antalet genomförda försäljningar. Aktiviteten på bostadsmarknaden minskade och bostadsaffärerna tog något längre tid att genomföra jämfört med tidigare.

Det finns dock en oro för att en boprisbubbla är under uppbyggnad i Sverige. Den starka inflyttningen till storstads- och tillväxtregioner, i kombination med bostadsbrist och låga räntor, har bidragit till stigande priser på framför allt bostadsrätter. För att begränsa skuldutvecklingen och riskerna i det finansiella systemet infördes ett bolånetak i oktober 2010, som reglerar den maximala belåningsgraden för nya bostadslån till 85 procent av köpeskillingen. Amorteringstvång och minskade ränteavdrag är andra regulativa åtgärder som diskuteras i den offentliga debatten, särskilt mot bakgrund av att Riksbanken tar allt större hänsyn till hushållens skuldsättning i penningpolitiken.

... men den kraftiga prisutvecklingen på småhus har upphört

I kartorna redovisas prisutvecklingen för småhus (villor, rad- och kedjehus) för permanentboende. Den lilla kartan visar prisutvecklingen åren före finanskrisen (2003-2007) och den stora kartan prisutvecklingen efter finanskrisen (2007-2011). Prisutvecklingen på småhus har varit klart svagare jämfört med åren innan finanskrisen. I riket som helhet ökade priserna på småhus med ca 46 procent under perioden före finanskrisen och med 15 procent under perioden efter finanskrisen, i löpande priser.

En jämförelse av kartorna visar att den kraftiga prisutvecklingen på småhus, som förelåg i flera delar av landet åren före finanskrisen, har upphört i de flesta kommuner efter 2007. Hela 86 procent av landets kommuner hade en prisutveckling på över 25 procent under perioden 2003-2007, medan motsvarande andel under 2007-2011 endast var 14 procent.

Kommuner med tidigare kraftig prisutveckling på småhus har haft en mer modest prisutveckling efter finanskrisen – och tvärtom

De kommuner som har haft den kraftigaste prisutvecklingen sedan 2007 ligger varken i storstadsområdena eller i andra regionala tillväxtcentra. De fem kommuner som hade den starkaste prisutvecklingen under perioden 2007-2011 var Valdemarsvik (64,6%), Karlsborg (62,9%), Lycksele (50,4%), Härjedalen (49,5%) och Gällivare (46,4%). Några andra kommuner som hade en kraftig prisutveckling var Örkelljunga, Lysekil, Krokoms, Västervik och Nordanstig. Det är troligtvis både generella förklaringar och specifikt lokala omständigheter som gör att dessa kommuner hade den kraftigaste prisutvecklingen.

För det första finns ett visst negativt samband mellan prisutvecklingen före respektive efter finanskrisen. Kommuner som hade kraftig prisutveckling före krisen tenderar att ha haft en mer modest prisutveckling efter 2007, och tvärtom. Det finns dock exempel på kommuner som haft svag eller stark prisutveckling under båda perioderna. Priserna på småhus (för permanentboende) i turist- och besöksnäringkommuner har många gånger varit höga både före och efter finanskrisen. Kommuner som haft en svag prisutveckling både före och efter finanskrisen återfinns framför allt i glesbygdsområden.

För det andra tenderar de kommuner som har haft en kraftig prisutveckling efter finanskrisen att vara kommuner där genomsnittspriset på småhus är relativt lågt. Av de kommuner som hade en prisutveckling över 35 procent hade samtliga utom Lysekil ett genomsnittligt pris som understeg 1,3 miljoner kronor (år 2011).

För det tredje kan det vara fråga om specifikt lokala omständigheter som gör att vissa kommuner har haft en stark prisutveckling. I Lycksele ökade priserna med 27 procent enbart mellan 2009 och 2010, vilket kan bero på bostadsbrist i samband med gruvnäringens expansion. I vissa kommuner, varav en del mindre kommuner, har nybyggnationen påverkat snittpriserna uppåt. Det gäller exempelvis i Habo och Mörbylånga.

I ett mer långsiktigt perspektiv har befolkningsutvecklingen varit den tydligast drivande faktorn bakom regionala skillnader i prisutvecklingen på bostäder. Storstadsregionerna och regionala tillväxtcentra har jämfört med övriga kommuner både haft en kraftigare prisutveckling på småhus och en starkare befolkningstillväxt.

Prisutveckling för småhus

Prisutveckling för småhus för permanentboende, i procent.

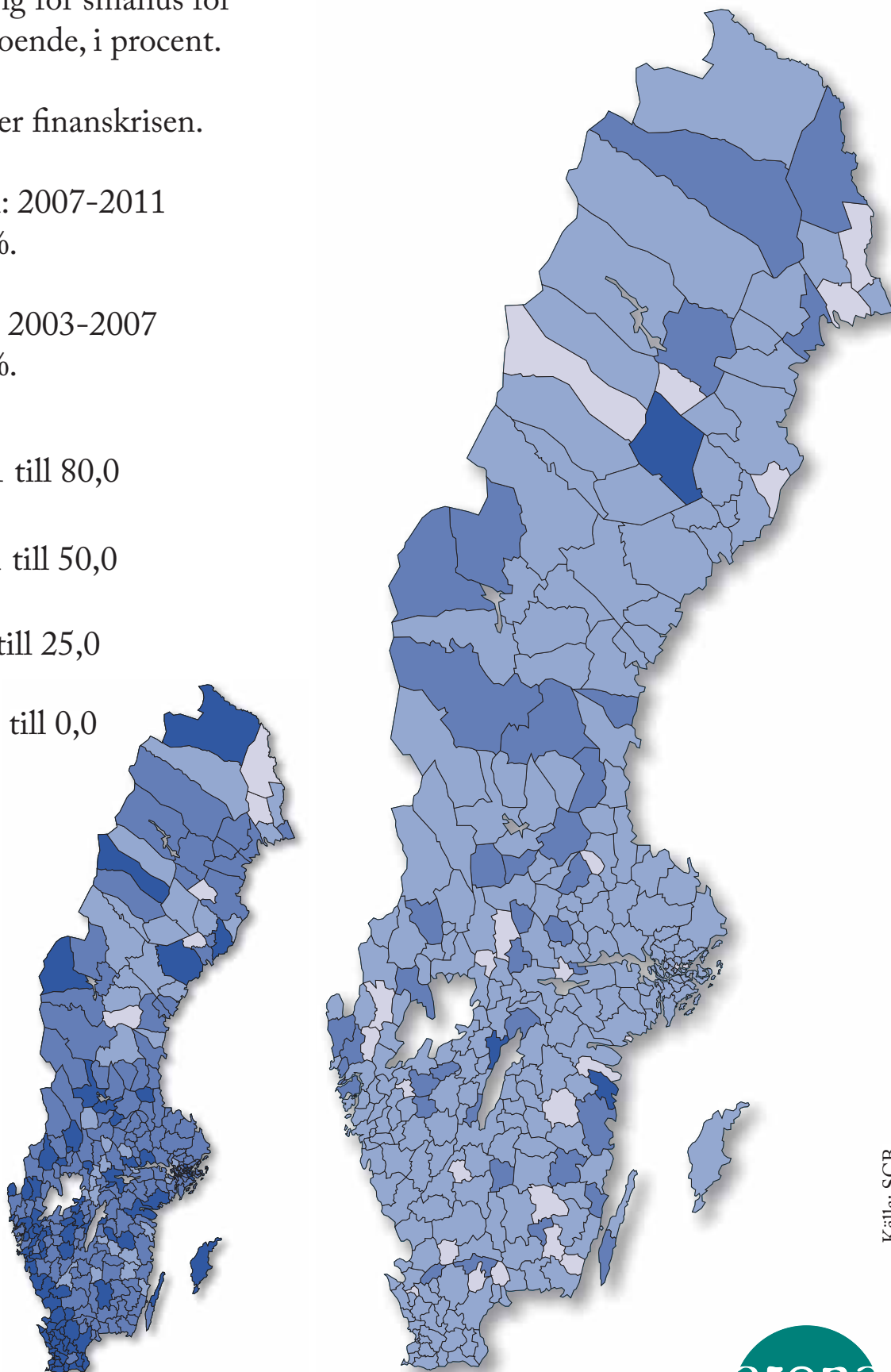
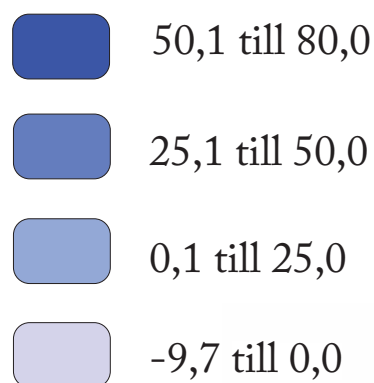
Före och efter finanskrisen.

Stora kartan: 2007-2011

Riket: 15,0%.

Lilla kartan: 2003-2007

Riket: 45,7%.

Källa: SCB.

Nyproduktion av bostäder

Bostadsbyggandet minskade till följd av finanskrisen, men återhämtar sig gradvis

Byggsektorn är en konjunktur- och räntekänslig verksamhet. Efter att ha rasat under 1990-talskrisen ökade bostadsbyggandet i Sverige under 2000-talet. Antalet byggstarter ökade kraftigt under 2006, vilket i huvudsak förklaras av att möjligheten att få statliga bidrag för nyproduktion av bostäder upphörde vid årsskiftet 2006/2007. Antalet färdigställda bostäder uppvisar en något jämnare utvecklingskurva.

Hösten 2008 bröt finanskrisen ut, vilket ledde till att bostadsbyggandet minskade kraftigt. Under fyraårsperioden mellan 2009 och 2012 färdigställdes totalt 88 378 lägenheter i flerbostadshus och småhus i Sverige, vilket motsvarar 9,4 bostäder per 1 000 invånare. Motsvarande antal under den föregående fyraårsperioden (2005-2008) var 115 448, vilket är 30 procent fler färdigställda lägenheter. Bostadsbyggandet har emellertid ökat med ca 33 procent sedan bottenåret 2010.

De flesta tycks vara överens om att bostadsbyggandet är otillräckligt i storstads- och tillväxtregionerna. Däremot går åsikterna isär gällande orsakerna till det låga bostadsbyggandet. Somliga menar att det idag råder svag konkurrens inom byggsektorn och att byggbolagen därför kan styra marknaden. Andra menar att kommunernas krav driver upp priserna eller att det råder brist i tillgången på byggbar mark, eftersom konkurrensen i byggsektorn inte ökar trots goda vinstmarginaler. Det framförs även åsikter om att det speciellt under lågkonjunktur råder andra förutsättningar på marknaden, med större finansiella risker och högre finansieringskostnader, som gör att det inte går att färdigställa nybyggda lägenheter i samma takt.

Oavsett orsakerna till det låga bostadsbyggandet visar statistik från Eurostat att Sverige har höga priser för att bygga bostäder i ett europeiskt perspektiv. Många anser att det otillräckliga bostadsbyggandet i storstads- och tillväxtregionerna, i kombination med låga räntor, är en central drivkraft bakom den kraftiga prisutvecklingen på bostadsrätter det senaste året. Den ansträngda situationen på bostadsmarknaden har lett till debatt om olika regulativa förändringar, såsom en effektivare plan- och bygglovsprocess samt åtgärder för att underlätta andrahandsuthyrning.

Bostadsbyggandet är störst i storstadsområdena och i vissa större städer

För att kunna jämföra bostadsbyggandet mellan kommuner räknas antalet färdigställda lägenheter i flerbostadshus och småhus per 1 000 invånare (medelfolkmängden) under perioden 2009-2012. I kartan framgår att bostadsbyggandet var störst i storstadsområdena och i vissa kommuner med större städer.

Bostadsbyggandet var sammantaget högst i de tre storstadskommunerna med 15,4 färdigställda bostäder per 1 000 invånare. Flest bostäder per 1 000 invånare byggdes i Stockholm med 19 bostäder jämfört med 11,8 i Göteborg och 11,4 i Malmö. I storstädernas förortskommuner uppgick bostadsbyggandet sammantaget till 10,9 bostäder per 1 000 invånare. Det finns dock stora variationer. Till de mer expansiva förortskommunerna under perioden hör Lomma (21,6), Upplands-Bro (20,7), Sollentuna (18,1) och Vellinge (17,2). Bostadsbyggandet var dock lågt i vissa förortskommuner såsom Danderyd (1,8), Svedala (4,2), Lidingö (5,1), Värmdö (5,3), Partille (5,6) och Skurup (6,4).

I större städer färdigställdes sammantaget 9,7 bostäder per 1 000 invånare. Det är framför allt i kommuner med universitet som bostadsbyggandet har varit högt. Flest bostäder färdigställdes i Uppsala med 19,7 bostäder per 1 000 invånare. Lund (17,9) och Örebro (16,1) hade också ett jämförelsevis högt bostadsbyggande. I kommungruppen utmärker sig Skellefteå och Sundsvall med ett lågt bostadsbyggande, 1,8 respektive 3,0 färdigställda bostäder per 1 000 invånare.

Bostadsbyggandet var också högt i vissa kommuner som har en omfattande turism och besöksnäring. Det gäller främst Strömstad som relativt sett hade landets tredje högsta bostadsbyggande med 22,7 bostäder per 1 000 invånare, men även i Tanum (18,4) och Båstad (18,1).

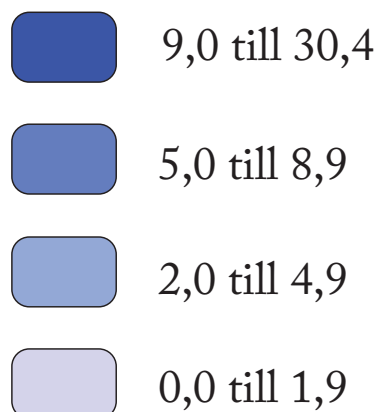
Lågt nybyggande i glesbygdskommuner och kommuner i glesbefolkade områden

Bostadsbyggandet var lågt i glesbygdskommuner och andra kommuner i glesbefolkade områden. I Nordanstig och Vilhelmina färdigställdes inga nya bostäder mellan 2009 och 2012. Dals-Ed och Årjäng är de glesbygdskommuner som hade högst bostadsbyggande med 7,7 respektive 5,9 färdigställda bostäder per 1 000 invånare. I Nordmaling färdigställdes 4,5 bostäder per 1 000 invånare. Nordmaling är beläget mitt emellan Umeå och Örnsköldsvik och har troligtvis dragit nytta av Botniabanan, som färdigställdes år 2010.

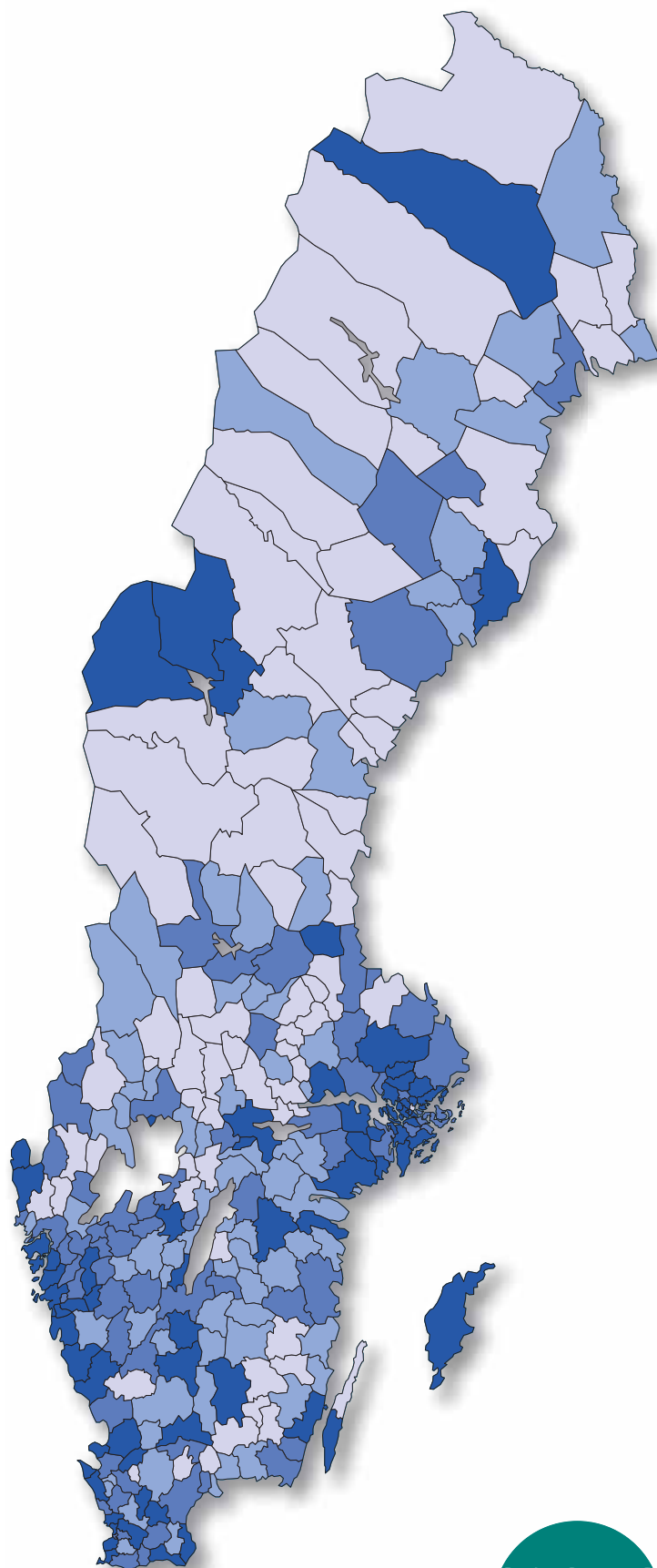
Befolkningsutvecklingen har stor påverkan på bostadsbyggandet

Befolkningsutvecklingen är den dominerande förklaringen bakom omfattningen på bostadsbyggandet. Kommuner med en omfattande turism och besöksnäring avviker i viss mån från sambandet, med ett högre bostadsbyggande i förhållande till befolkningsutvecklingen. Strömstad är det tydligaste exemplet. Förortskommuner till storstäderna har sammantaget ett något lägre bostadsbyggande i förhållande till befolkningstillväxten.

Nyproduktion av bostäder

Antal färdigställda lägenheter efter finanskrisen (2009-2012) i flerbostadshus och småhus, per tusen invånare.
Riket: 9,40.

FEM I TOPP

Knivsta	30,4
Sigtuna	24,6
Strömstad	22,7
Lomma	21,6
Upplands-Bro	20,7

FEM I BOTTEN

Nordanstig	0,0
Dorotea	0,0
Vilhelmina	0,0
Hultsfred	0,1
Ljusdal	0,2

Källa: SCB.

Hyrer för kommersiella lokaler i bästa läge

Den svenska fastighetsmarknaden

Under 2005-2008 uppgick transaktionsvolymen, för transaktioner över 100 mkr på den svenska fastighetsmarknaden (samtliga fastigheter exkl. småhus), till mellan 120-150 miljarder kronor per år. Utländska investerare stod för omkring halva volymen. Under 2009 föll volymen markant till ca 30 miljarder kronor, men återhämtade sig under 2010 och har sedan dess legat i intervallet 85-107 miljarder kronor per år. Den största skillnaden jämfört med innan finanskrisen är att andelen utländska investerare har minskat markant samt att marknaden dominerats av institutionella investerare med tillgång till eget kapital, på grund av svårigheten att få tillgång till finansiering för förvärv. Under senare år har det dessutom varit ett tydligt fokus på kontors- och bostadsfastigheter i bästa läge i storstäderna.

Den finansiella krisen hösten 2008 bröt en lång sammanhängande period med kontorshyresökningar. Under första halvåret 2009 blev det tydligt att marknadshyrorna hade sjunkit med cirka 2-5 procent i de flesta större städerna utom i Stockholms innerstad där hyrorna snarare sjönk med 10-15 procent. Våren 2010 fortsatte hyresnedgången något men redan till sommaren vände trenden och efterfrågan på moderna, effektiva och miljömässigt bra kontor ökade. Denna trend fortsatte under 2011 och 2012, vilket har drivit en generell hyresuppgång på i genomsnitt 4-6 procent per år i de bästa lägena i de tre storstäderna.

En allt tydligare trend på kontorshyresmarknaden är att hyresgästernas önskemål om moderna lokaler medför ökade kostnader för fastighetsägarna i form av hyresgäst Anpassningarna förekommer mer som regel än undantag och hyresgästerna ställer, i takt med högre hyresnivåer, allt större krav på hög yteffektivitet. Detta har inneburit att ineffektiva lokaler inte längre attraherar hyresgäster oavsett läge och hyresnivå.

I regionstäderna är påverkan av det som händer i Stockholm inte särskilt tydlig. Hyresnivåerna är relativt stabila över tiden oavsett konjunkturen. Det som påverkas är snarare vakansnivåerna. I nyproduktionen noteras högre hyresnivåer, vilka varierar beroende på omfattning av hyresgäst Anpassningarna.

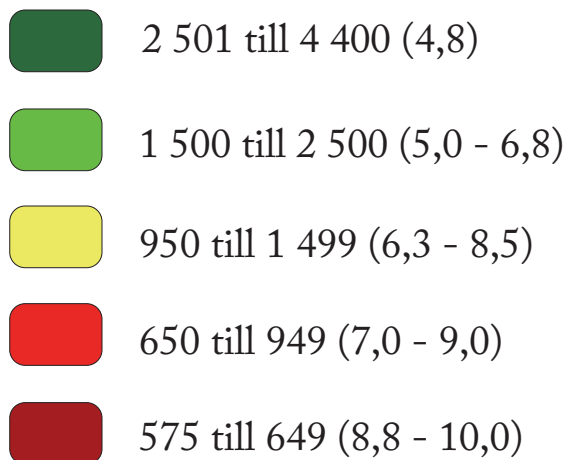
I övriga kommuner är de lokala variationerna mycket stora och någon enhetlig trend går inte att hävda. Några stora konjunkturella svängningar i hyresnivåerna sker sällan på dessa orter. Större betydelse för hyresutvecklingen har regionala satsningar som till exempel högskoleplaceringar och utlokalisering av statliga myndigheter. Orter som är beroende av en eller ett fåtal stora arbetsgivare kan drabbas hårt av en företagsnedläggning, men oftast syns det som ökande vakanser snarare än som sjunkande hyresnivåer.

Nyproduktion av kontorslokaler

Nyproduktionen av kontorsyta har varit begränsad sedan 2008. I Stockholm och Göteborg har nyproduktionen understigit 1 procent av kontorsstocken per år, medan Malmö har legat något högre på runt 1,5 procent av kontorsstocken per år. Detta tillsammans med en ökad efterfrågan har gjort att vakanserna i bästa kontorsläge är på historiskt låga nivåer.

I övriga landet har nyproduktionen av kontor i princip varit obefintlig de senaste 20 åren. Detta beror till största del på skillnaden mellan marknadshyresnivån och den hyresnivå som behövs för att få lönsamhet i ett nybyggnadsprojekt. Många svenska städer har haft stabila hyresnivåer runt 1 000 – 1 300 kr/kvm under lång tid. För att få lönsamhet i ett nybyggnadsprojekt behövs en hyresnivå på mellan 1 700 – 1 900 kr/kvm. Om inte denna hyresnivå erhålls kommer byggkostnaden överstiga marknadsvärdet av den färdiga kontorsfastigheten.

Hyror för kommersiella lokaler i bästa läge

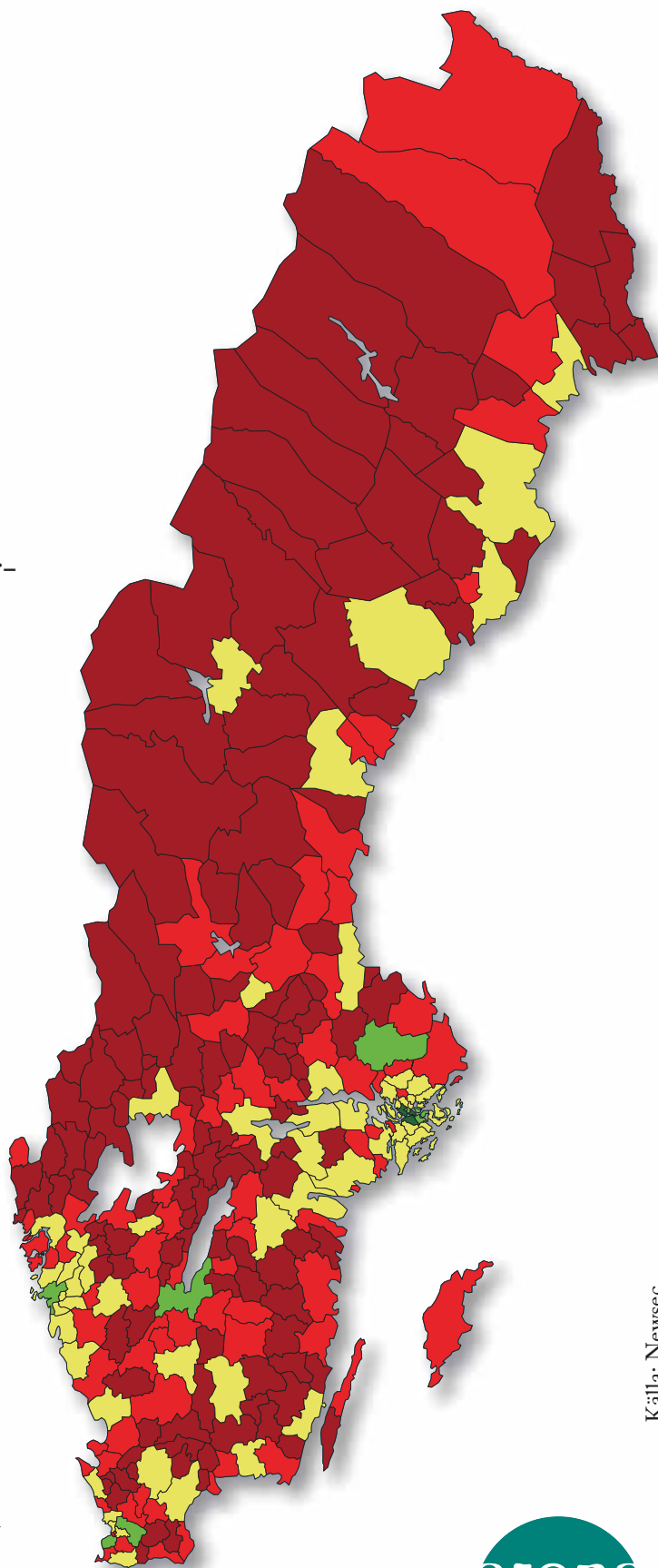

Genomsnittlig årshyra för kommersiella lokaler i kommunernas bästa läge, i kronor per kvadratmeter. Avser 31 december 2012.

Inom parentes ovan:
Direktavkastningskrav*, i procent.

TIO I TOPP	SNITT-HYRA	AVK.-KRAV
Stockholm	4 400	4,8%
Göteborg	2 100	5,0%
Malmö	2 050	5,5%
Solna	2 000	6,0%
Lund	2 000	6,5%
Nacka	1 800	6,0%
Sundbyberg	1 800	6,3%
Lidingö	1 600	6,8%
Uppsala	1 550	5,5%
Jönköping	1 550	6,3%

* Direktavkastningskravet är det krav på avkastning som en investerare har för att investera. Detta varierar beroende på risken på den lokala marknaden och det generella ränteläget, men även den förväntade avkastning på alternativa tillgångar som exempelvis aktier och obligationer.

Källa: Newsec.

Omsättningsutveckling i detaljhandeln

En trend som har förstärkts de senaste decennierna är att handeln koncentreras allt mer till befolkningstäta regioner. Befolkningsutvecklingen och stordriftsfördelar är centrala drivkrafter. En annan faktor är att det ökade välståndet framför allt genererar ökad sällanköpshandel. Sällanköpshandelns varor fordrar i regel ett större marknadsupptagningsområde jämfört med dagligvaror, vilket innebär att sällanköpshandeln är mer koncentrerad till centralorter i landet.

Den totala omsättningen inom detaljhandeln i Sverige uppgick till drygt 575 miljarder kronor år 2011. Mellan 2007 och 2011 ökade omsättningen med 11,9 procent, vilket var en effekt av både befolkningstillväxten och en ökad omsättning per invånare. Omsättningen per invånare ökade med 8,3 procent. År 2011 svarade 24 kommuner för hälften (50,1%) av den totala omsättningen i detaljhandeln i Sverige. Den geografiska koncentrationen är större inom sällanköpshandeln än i dagligvaruhandeln. De 24 kommuner med högst omsättning inom sällanköpshandeln svarar för 58 procent av omsättningen. Motsvarande andel inom dagligvaruhandeln är 41 procent.

En betydelsefull trend är att e-handeln ökar kraftigt. Samma period som detaljhandeln växte med 11,9 procent växte e-handeln med 56 procent. En annan tendens de senaste åren är att den hårda konkurrensen och prispressen inom elektronikhandeln har medfört konkurser även för stora kedjor, som OnOff 2011 och Expert 2012.

Mer sällanköpshandel i storstadsområden och större städer

Dagligvaror kräver i regel ett mindre marknadsupptagningsområde än sällanköpshandel. Det innebär att vissa kommuner har mer sällanköpshandel än vad som är motiverat sett till invånarnas köpkraft. Storstadskommunerna, vissa förortskommuner samt kommuner med större städer tenderar att ha en stor försäljning av sällanköpshandel i förhållande till köpkraften. Större handelsplatser, såsom Kungens kurva i Huddinge, gör att vissa kommuner sticker ut eftersom de lockar besökare från flera andra kommuner. Vissa andra förortskommuner samt mindre folkrika kommuner har istället en liten "egen" detaljhandel i förhållande till köpkraften.

Vissa kommuner avviker från generella mönster på grund av turism och gränshandel

Attraktiva turist- och besöksnäringkommuner avviker tydligt från mönstret. Åre, Härjedalen, Malung-Sälen, Borgholm, m.fl. har en försäljning av dagligvaror som vida överstiger invånarnas köpkraft. Detta gäller emellertid inte sällanköpshandel.

Strömstad, Haparanda, Falkenberg och Burlöv har istället en sällanköpshandel som vida överstiger invånarnas köpkraft. I Haparandas fall torde den huvudsakliga orsaken vara gränshandeln. Gränshandel är även en anledning till att Eda och även Årjäng har en stor dagligvaruhandel och sällanköpshandel i förhållande till invånarnas köpkraft. Strömstad är den kommun i riket som tydligast drar nytta av både turism och gränshandel. Omfattningen på sällanköpshandeln i förhållande till invånarnas köpkraft är bland den högsta i riket och omfattningen på dagligvaruhandeln är överlägset högst.

Kommuner med omfattande gränshandel och turism uppvisar en stark omsättningsutveckling

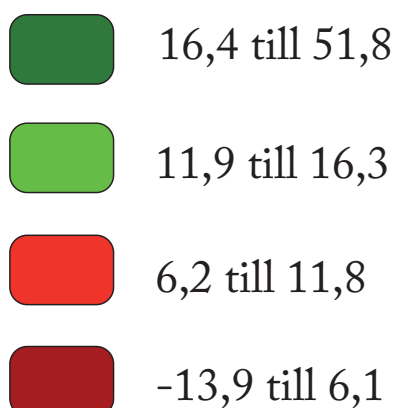
I kartan redovisas omsättningsutvecklingen i detaljhandeln 2007-2011. Utvecklingen visar inga tydliga geografiska skillnader, men tycks ha varit något starkare i Mälardalsregionen jämfört med exempelvis Västra Götaland och de sydöstra delarna av landet.

Omsättningen i detaljhandeln ökade relativt sett mest i Haparanda och Strömstad, med 51,8 respektive 45,5 procent. Det är främst dagligvaruhandeln som har vuxit i dessa gränskommuner, även om omsättningen i sällanköpshandeln också har vuxit kraftigt i framför allt Haparanda. Burlöv i Skåne är ett intressant exempel på en kommun som har haft en god omsättningstillväxt i detaljhandeln (43,4%). Tillväxten har skett inom sällanköpshandeln, vilket är en konsekvens av utvecklingen av handelsplatsen Stora Bernstorp. År 2010 tilldelades Burlöv utmärkelsen Regionens raket av Svensk Handel för den starka omsättningstillväxten i detaljhandeln.

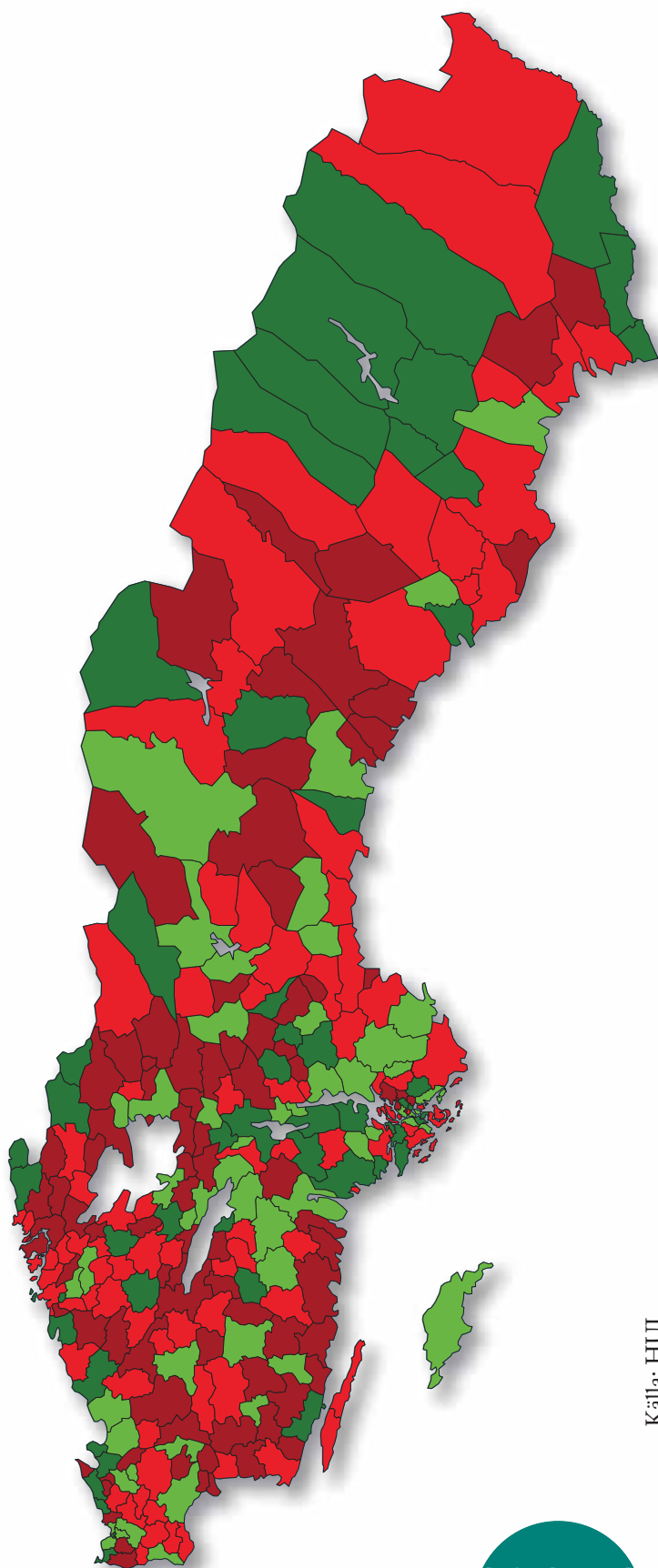
I Hjo kommun har omsättningsutvecklingen i detaljhandeln minskat med 13,9 procent, vilket är den största relativa minskningen bland samtliga kommuner i riket. Uppvidinge, Krokoms, Ovanåker och Dorotea finns också med på fem i botten-listan. Det är framför allt sällanköpshandeln som står för minskningen.

Det är överlag svårt att hitta några generella förklaringar till skillnader i omsättningsutveckling. Varuproducerande kommuner och andra kommuner som drabbades hårt av krisen skiljer sig inte nämnvärt från andra kommuner när det gäller detaljhandelns utveckling.

Omsättningsutveckling i detaljhandeln

Omsättningsutveckling i detaljhandeln 2007-2011, i procent (löpande priser).
Riket: 11,9%.

Källa: HUI.

FEM I TOPP	
Haparanda	51,8%
Strömstad	45,5%
Lekeberg	44,9%
Burlöv	43,4%
Nynäshamn	35,5%

FEM I BOTTEN	
Hjo	-13,9%
Uppvidinge	-9,8%
Krokom	-9,5%
Ovanåker	-8,8%
Dorotea	-8,8%

Arbetslösheten

Definitionen av arbetslöshet

I oktober år 2007 ändrades den officiella arbetslöshetsdefinitionen för att öka sysselsättnings- och arbetslöshetsstatistikens jämförbarhet med andra EU-länder. I enlighet med EU:s förordningar ingår heltidsstuderande som sökt arbete i gruppen arbetslösa, en grupp som tidigare inte räknats till arbetsökande. SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU) är en urvalsundersökning, vilket betyder att det inte är möjligt att dra statistiskt säkerställda slutsatser om arbetslösheten på kommunnivå. Därför utgår den statistik som presenteras i kartan istället från uppgifter om personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Arbetslösheten definieras här som öppet arbetslösa samt personer i program med aktivitetsstöd som andel av befolkningen 16-64 år, i procent. Detta inkluderar inte personer som har arbete med stöd.

Arbetslösheten har bitit sig fast

År 2006 var 5,4 procent av befolkningen i åldern 16-64 år inskriven vid Arbetsförmedlingen som arbetslös, antingen i öppen arbetslöshet eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Arbetslösheten minskade mot slutet av högkonjunkturen och uppgick till 3,7 procent år 2008. Hösten 2008 bröt finanskrisen ut, vilket orsakade ökad arbetslöshet under 2009 (6,0 %) och 2010 (6,9 %). Därefter har arbetslösheten inte minskat nämnvärt. År 2012 var 392 534 personer öppet arbetslösa eller deltog i program med aktivitetsstöd, vilket motsvarar 6,5 procent av befolkningen (16-64 år).

Arbetslösheten är lägst i storstadsområden och i vissa större städer men hög i vissa stadsdelar med utbrett utanförskap

Arbetslösheten är som lägst i storstadsområdena. Det är framför allt i förortskommunerna som arbetslösheten är låg. Samtliga kommuner på fem i topp-listan är förortskommuner till Stockholm. Vissa förortskommuner har dock klart högre arbetslöshet än andra. Högst arbetslöshet år 2012 rådde i Botkyrka (8,4 %) och Burlöv (7,8 %), som båda hade en högre arbetslöshet jämfört med riket. Arbetslösheten i storstäderna var heller inte särskilt låg. Både Göteborg och Malmö hade en högre arbetslöshet än i riket med 6,8 respektive 9,5 procent. I Stockholm uppgick den till 5,2 procent. Arbetslösheten är också låg i vissa kommuner med större städer. Det gäller främst Lund (4,0%), Varberg (4,5%) och Uppsala (4,6%). Jönköping, Umeå, Falun och Linköping har en lägre arbetslöshet jämfört med riket.

Trots att arbetslösheten överlag är låg i storstadsområden och i vissa större städer finns stadsdelar där arbetslösheten är särskilt hög. År 2012 var nästan vart femte invånare (20-64 år) i Rinkeby (19,5%) registrerad vid Arbetsförmedlingen som öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd. I Göteborg hade till exempel Norra Biskopsgården en arbetslöshet på 23,5 procent och i Malmö uppgick arbetslösheten i Herrgården till 28,4 procent. I några av de ovannämnda större städerna med lägre arbetslöshet än i riket finns stadsdelar med klart högre arbetslöshet än i kommunen som helhet. Det gäller till exempel Skäggetorp (19,5%) i Linköping och Gottsunda (15,3%) i Uppsala. Den höga strukturella arbetslösheten i vissa stadsdelar är en stor utmaning för samhället att hantera.

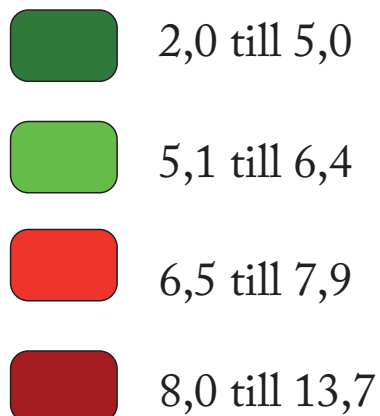
Ensidig näringsstruktur och bristande tillgänglighet till expansiva arbetsmarknader skapar hög arbetslöshet i vissa delar av landet

I kartan framgår att nordöstra Skåne, Blekinge, Bergslagen, Gävleborg, Västernorrland samt Tornedalen (inklusive Kalix och Överkalix) är områden som präglas av hög arbetslöshet. Det finns troligtvis ett flertal orsaker till att arbetslösheten är särskilt hög i dessa områden. En orsak är näringsstrukturen. Arbetsmarknader med liten branschbredd, stora inslag av tillverkningsindustri och ett stort beroende av enskilda arbetsgivare gör vissa kommuner särskilt sårbara för konjunkturedgångar och kriser. En annan orsak kan vara långa avstånd till de expansiva arbetsmarknaderna i storstäderna och regionala tillväxtcentra. Den goda tillgängligheten för förortskommuner och pendlingskommuner kompenserar för den låga branschdiversifieringen. En mer strukturell förklaring är skiftet till färre och mer kvalificerade arbeten inom industrin. Kommuner där utbildningsnivån är hög tenderar att ha lägre arbetslöshet, vilket särskilt är fallet i lågkonjunktur. Detta samband är något starkare nu jämfört med innan finanskrisen.

Arbetslösheten är något högre bland män än bland kvinnor

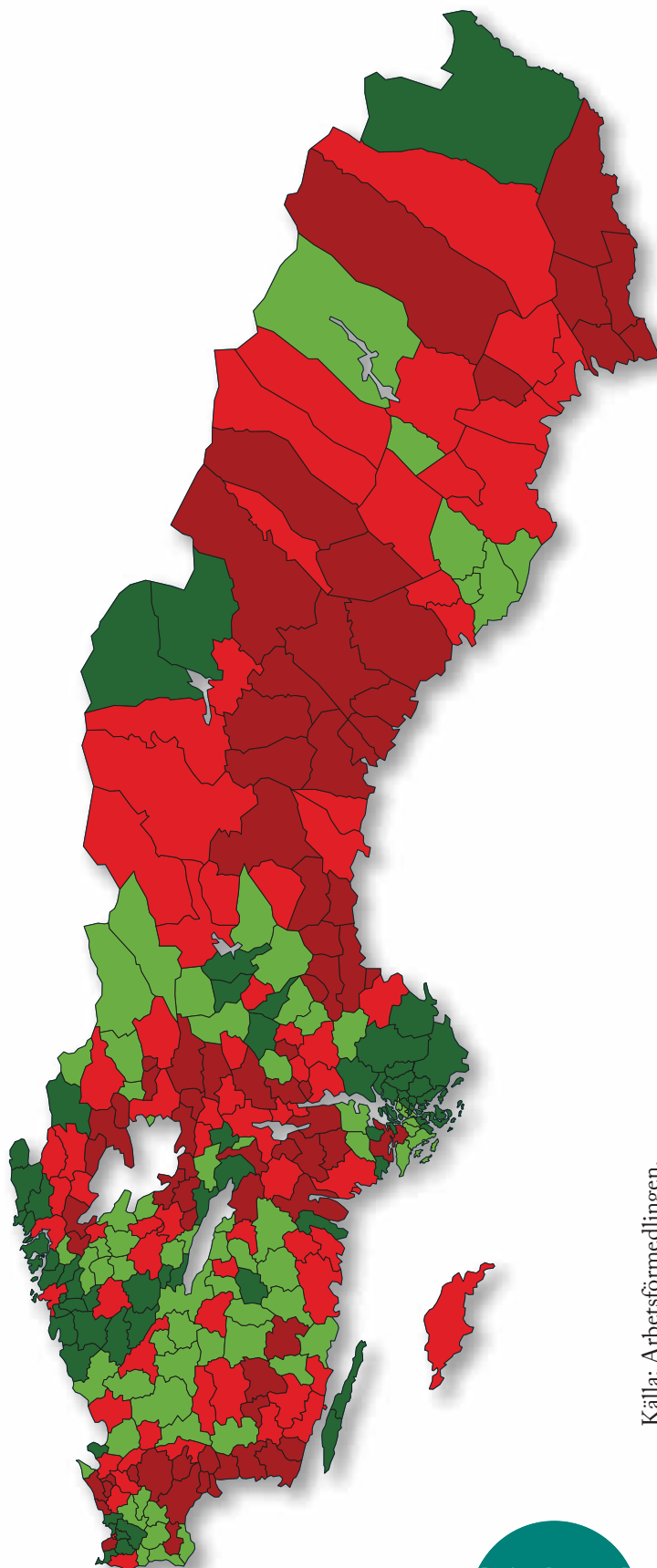
År 2012 var arbetslösheten bland männen i riket något högre än bland kvinnorna, 6,8 procent jämfört med 6,2 procent. Skillnaden mellan könen varierar mellan olika år beroende på konjunkturläget. I högkonjunkturer då arbetslösheten är som lägst är också skillnaden mellan könen mindre. Vid lågkonjunkturer tenderar männens arbetslöshet att öka mer än kvinnornas arbetslöshet. Detta blev särskilt tydligt när finanskrisen slog igenom i arbetslöshetsstatistiken. Under 2009 ökade skillnaden mellan könen i de flesta kommunerna i landet, eftersom den mansdominerade tillverkningsindustrin drabbades. Året därpå tenderade skillnaderna att minska när arbetslösheten även drabbade delar av den privata tjänstesektorn och den offentliga sektorn.

Arbetslösheten

Andel personer (16-64 år) som var öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd år 2012, i procent.
Riket: 6,5%.

FEM I TOPP	
Danderyd	2,0%
Vaxholm	2,3%
Vallentuna	2,3%
Täby	2,5%
Lidingö	2,5%
FEM I BOTTEN	
Trollhättan	13,7%
Landskrona	11,1%
Gävle	10,8%
Eskilstuna	10,8%
Sollefteå	10,4%

Källa: Arbetsförmedlingen.

Ungdomsarbetslösheten

Definitionen av ungdomsarbetslöshet

Ungdomsarbetslösheten är ett angeläget samhällsproblem. Många unga som inte får ett första jobb kan sedan få svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Tryggheten på arbetsmarknaden är också lägre för ungdomar jämfört med övriga grupper. Det beror dels på kvalifikationskravet i arbetslöshetsförsäkringen (det så kallade arbetsvillkoret), men också på lagen om anställningsskydd (LAS) som föreskriver att personer som har varit anställda den kortaste tiden hos en arbetsgivare är de första att bli uppsagda i händelse av övertalighet. Det är många gånger unga vuxna som får lämna arbetsplatsen i dåliga tider.

Av samma skäl som anges i texten om arbetslösheten för personer 16-64 år utgår den statistik som presenteras om ungdomsarbetslösheten från uppgifter om personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Ungdomsarbetslösheten definieras här som öppet arbetslösa samt personer i program med aktivitetsstöd som andel av befolkningen 18-24 år, i procent. Detta inkluderar inte personer som har arbete med stöd eller personer som studerar men som helst vill arbeta. Ungdomar som varken arbetar eller studerar (ibland kallas gruppen "NEET" - not in employment, education or training) ingår endast om de är inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Enligt SCB var andelen 7,5 procent av befolkningen 15-24 år 2011, vilket var lägre än EU-genomsnittet på 12,9 procent.

Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast

År 2006 var 7,8 procent av befolkningen i åldern 18-24 år inskriven vid Arbetsförmedlingen som arbetslös, antingen i öppen arbetslöshet eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ungdomsarbetslösheten minskade mot slutet av högkonjunkturen och uppgick till 5,4 procent år 2008. Hösten 2008 bröt finanskrisen ut, vilket orsakade högre ungdomsarbetslöshet under 2009 (10,0%) och 2010 (11,0%). Därefter har ungdomsarbetslösheten inte minskat nämnvärt. År 2012 var 172 365 ungdomar öppet arbetslösa eller deltog i program med aktivitetsstöd, vilket motsvarar 10,4 procent av befolkningen i åldern 18-24 år. Arbetslösheten bland unga kvinnor är lägre jämfört med unga män (9,1 respektive 11,7 procent). Differensen mellan könen är större för ungdomar än för övriga befolkningen, vilket troligtvis beror på att unga kvinnor studerar i högre utsträckning än unga män.

Konjunkturen torde dock inte vara den enda förklaringen till att ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast. Antalet personer i åldern 18-24 år ökade med 18 procent mellan 2006 och 2012, vilket kan jämföras med en ökning på fem procent i hela befolkningen. Åldersgruppens andel av befolkningen ökade från 8,5 till 9,6 procent av befolkningen.

Ungdomsarbetslösheten är särskilt hög i kommuner med hög total arbetslöshet

Ungdomsarbetslösheten är högre än den totala arbetslösheten i så gott som samtliga kommuner. I kommuner där den totala arbetslösheten är hög tenderar även ungdomsarbetslösheten att vara det. Skillnaden mellan nivån på ungdomsarbetslösheten och den totala arbetslösheten är större i kommuner med hög total arbetslöshet än i kommuner med låg total arbetslöshet. Orsaken till detta är troligtvis en samverkan mellan strukturella, konjunkturella och institutionella förhållanden. Ungdomar, som relativt sett har lite arbetslivserfarenhet, får särskilt svårt att hävda sig i konkurrensen där jobben är få. Detta gäller oavsett om den höga arbetslösheten är strukturellt eller konjunkturellt betingad. En annan förklaring är att lagen om anställningsskydd gör att personer som har varit anställd kortast tid - ofta ungdomar och unga vuxna - blir de första att sägas upp i händelse av övertalighet.

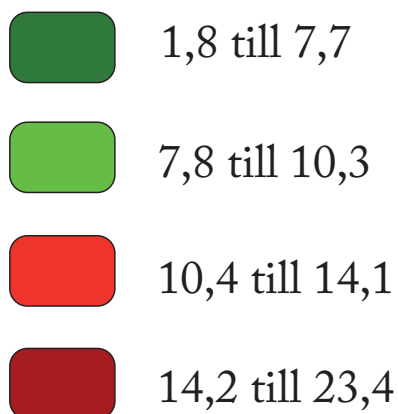
Ungdomsarbetslösheten är mer geografiskt koncentrerad än den totala arbetslösheten

De geografiska skillnaderna är tydligare för ungdomsarbetslösheten jämfört med den totala arbetslösheten, vilket också syns vid en jämförelse av kartorna. En stor branschbredd eller närhet till en arbetsmarknad med stor branschbredd är en viktig förklaring till att ungdomsarbetslösheten är låg. De områden som har den lägsta ungdomsarbetslösheten är Stockholmsregionen och Göteborgsregionen. De fyra kommuner som har lägst ungdomsarbetslöshet i riket är förortskommuner till Stockholm. I Lidingö och Danderyd är mindre än två procent av ungdomarna arbetslösa, vilket är något lägre än den totala arbetslösheten i kommunerna. I Stockholm uppgick ungdomsarbetslösheten till 4,8 procent. Siffror på kommunnivå döljer dock lokala skillnader. I vissa stadsdelar är ungdomsarbetslösheten mycket hög.

I riket i övrigt finns enstaka kommuner med låg ungdomsarbetslöshet. Det gäller etablerade universitetsstäder som Lund (3,6%) och Uppsala (5,1%). Det gäller även vissa turist- och besöksnäringkommuner, som har en låg ungdomsarbetslöshet, särskilt i förhållande till folkmängden och branschbredden. Näringsstrukturen består då till stor del av detaljhandel samt hotell- och restaurangverksamhet, vilket är branscher som sysselsätter många ungdomar. Det handlar exempelvis om Strömstad (6,0%), Norrtälje (6,2%) och Åre (6,5%). Vissa gränskommuner i Värmland har också en relativt låg ungdomsarbetslöshet. Kiruna är ett annat exempel, vilket snarare torde bero på den starka gruvnäringen som även genererar indirekta arbetstillfällen.

Kommunerna med högst ungdomsarbetslöshet tenderar att vara små samt belägna i glesbefolkade områden eller av varuproducerande karaktär. I de fem kommuner som har högst ungdomsarbetslöshet är mer än var femte ungdom registrerad vid Arbetsförmedlingen som öppet arbetslös eller i program med aktivitetsstöd.

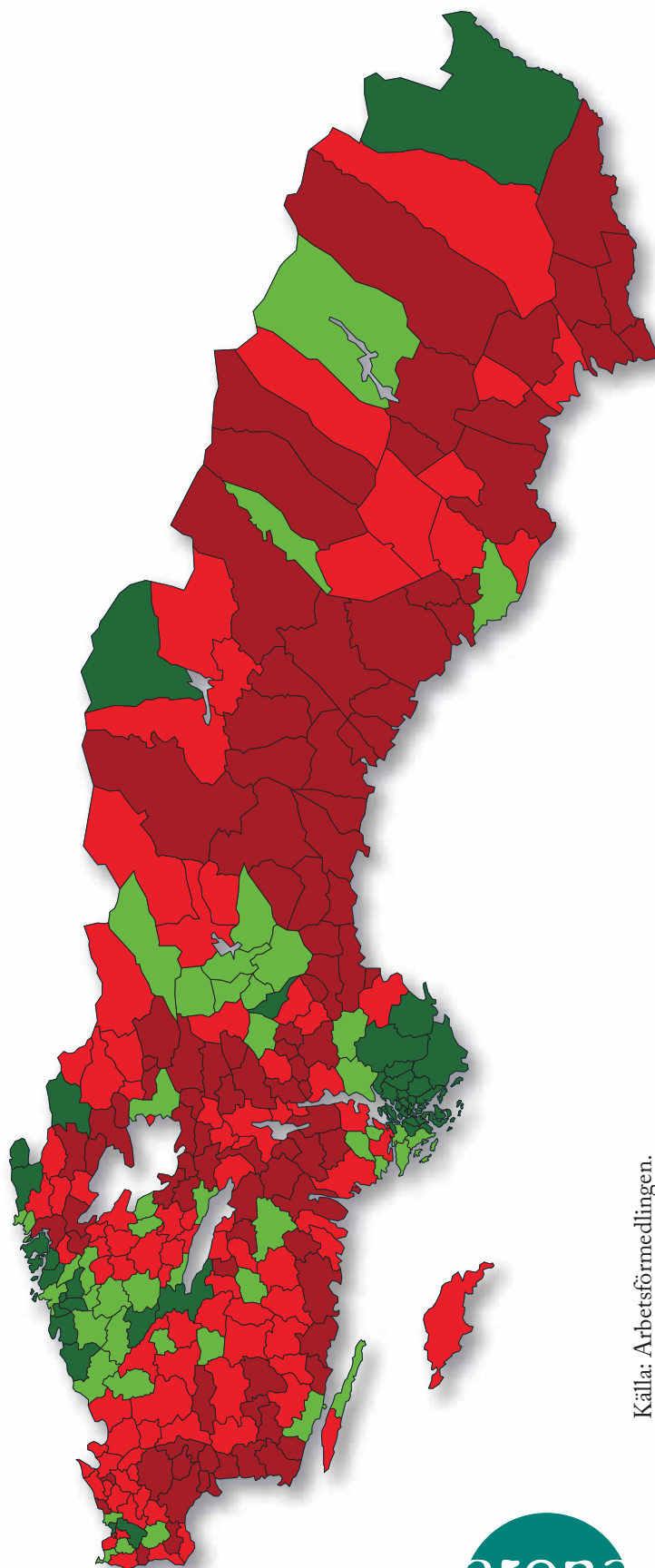
Ungdomsarbetslösheten

Andel personer (18-24 år) som var öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd år 2012, i procent.
Riket: 10,4%.

FEM I TOPP	
Lidingö	1,8%
Danderyd	1,9%
Täby	3,4%
Vaxholm	3,4%
Lund	3,6%

FEM I BOTTEN	
Bromölla	23,4%
Ronneby	21,7%
Sollefteå	21,4%
Lessebo	21,0%
Storfors	20,8%

Källa: Arbetsförmedlingen.

Äldre i arbetslivet

Vi lever allt längre...

De senaste 150 åren har medellivslängden i Sverige ökat nästan oavbrutet med undantag för spanska sjukan 1918. År 2011 var medellivslängden knappt 84 år för kvinnor och nästan 80 år för män. Enligt SCB:s prognos kommer hälften av de flickor som föddes 2011 uppnå en ålder av 93 år. Motsvarande ålder för pojkar beräknas bli 91 år. Vi lever således allt längre och förväntas att så göra även i framtiden.

... vilket också betyder att vi måste arbeta längre

Den ökade livslängden innebär att vi sannolikt kommer behöva arbeta allt längre upp i åldrarna. En annan påverkande faktor är att vi utbildar oss i högre utsträckning än tidigare och därför skjuter upp inträdet på arbetsmarknaden. Förutsättningarna att arbeta längre upp i åldern ser dock olika ut mellan yrkesgrupper. Inom akademikergruppen är förutsättningarna ofta goda jämfört med yrken som förutsätter tungt kroppsarbete, t.ex. industri/bygg och omsorgssektorn.

Under 2012 fördes en livlig debatt om hur länge det är rimligt att stå till arbetsmarknadens förfogande. Oavsett vilken ålder som kan anses vara en rimlig framtida pensionsålder kräver ett längre arbetsliv anpassade regelverk. Det kan till exempel handla om hur länge en person har rätt att arbeta kvar vid sin arbetsplats och hur långt upp i åldern man får ta studielån. Attityderna till äldre i arbetslivet är också viktig i sammanhanget. År 2009 genomförde TCO en undersökning (*TCO 8/09*) då 1 800 personalchefer tillfrågades om deras villighet att anställa personer ur olika grupper. Knappt hälften (42%) var ganska eller mycket positiva till att anställa personer äldre än 55 år, vilket är ungefär en lika stor andel som för småbarnsföräldrar, medan nästan tre fjärdedelar (73%) var ganska eller mycket positiva till att anställa personer yngre än 30 år.

Andelen äldre i arbetslivet är hög i Stockholmsregionen och i Jämtland - egenföretagandet är en viktig förklaring

År 2011 förvärvsarbetade 10,6 procent av befolkningen som var 65 år eller äldre. I kartan framgår skillnader mellan olika delar av landet. Andelen äldre i arbetslivet är generellt sett hög i Stockholmsregionen, där Ekerö har högst andel med 17,3 procent vilket är den tredje högsta andelen i landet. Andra kommuner med hög andel äldre i arbetslivet är Vaxholm (15,8%), Österåker (15,4%), Värmdö (14,9%) och Danderyd (14,8%). Andelen äldre i arbetslivet är även hög i Jämtland. Tre av de fem kommunerna i riket med högst andel ligger i Jämtland. I Krokoms kommun, som har den högsta andelen i riket, förvärvsarbetar 17,6 procent av befolkningen som är 65 år eller äldre. I Berg och Åre är andelen 17,5 procent respektive 16,5 procent.

Egenföretagandet ligger till stor del bakom andelen äldre i arbetslivet. Enligt SCB blir det vanligare att vara egenföretagare än att vara anställd efter 68 års ålder. Vid 74 års ålder utgör egenföretagare hela 92 procent av alla som förvärvsarbetar. I Jämtland och andra län utanför storstadsområdena är de äldre egenföretagarna främst verksamma inom jord- och skogsbruket. I Stockholm, som har en hög andel äldre i arbetslivet, har egenföretagandet en jämförelsevis mindre betydelse.

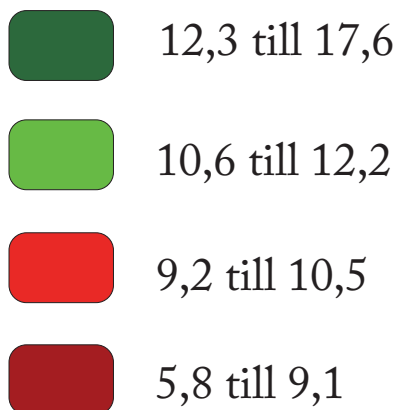
Varuproducerande kommuner i Bergslagen har en låg andel äldre i arbete medan motsvarande kommuner i södra Sverige har en hög andel

Ett annat tydligt mönster i kartan är att andelen äldre i arbetslivet är låg i de varuproducerande kommunerna i Bergslagen med omnejd. Munkfors har den lägsta andelen i riket med 5,8 procent. Degerfors, Hofors och Surahammar ligger också på fem i botten-listan – samtliga med en andel på 6,3 procent. Andelen äldre i arbetslivet är dock generellt sett hög i varuproducerande kommuner i södra Sverige. Det handlar främst om kommunerna Sävsjö (15,7%), Gnosjö (14,7%), Ljungby (13,9%), Vaggeryd (13,8%), m.fl. Karaktären på arbetslivet och företagandet skiljer sig åt. Förutom arbetslöshet och ohälsa kan en förklaring bakom skillnaden vara att egenföretagandet är mer omfattande i Gnosjöbältet jämfört med i Bergslagen. Som egenföretagare är det enklare att själv påverka när det är dags att gå i pension och förutsättningarna för arbetet.

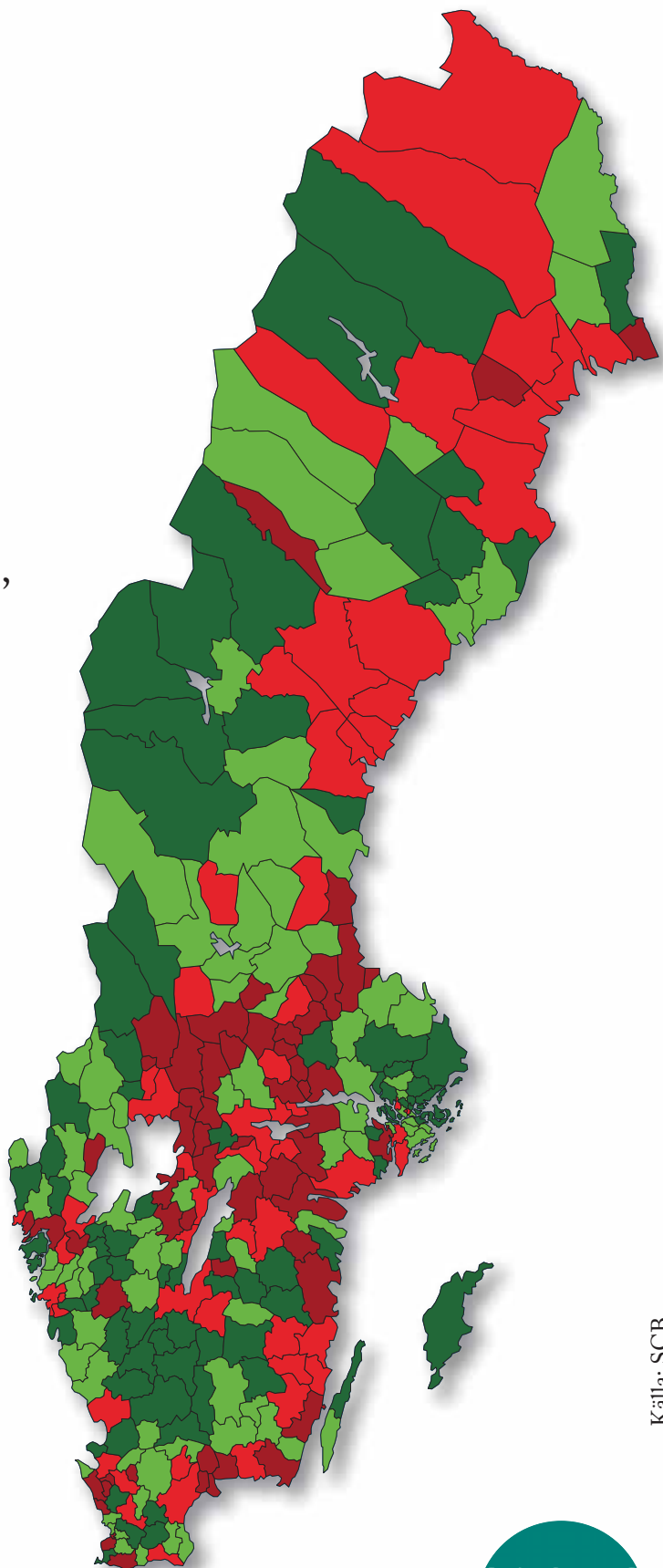
Hög arbetslöshet i befolkningen och höga ohälsotal bland äldre innebär en lägre andel äldre i arbete

Det finns ett tydligt samband mellan arbetslöshetsnivån och andelen äldre i arbetslivet. Kommuner som har hög total arbetslöshet har en lägre andel äldre i arbetslivet. Om det råder brist på arbetstillfällen står sig personer äldre än 65 år inte särskilt väl i konkurrensen. Ifall de nu vill eller orkar arbeta vidare det vill säga. Sambandet med ohälsotalet bland personer som närmar sig pensionsåldern är nämligen ännu tydligare. Ju högre ohälsotalet är i denna grupp, desto lägre andel äldre är kvar i arbetslivet efter 65 års ålder.

Äldre i arbetslivet

Andel av befolkningen 65 år och äldre som förvärvsarbetade år 2011, i procent.
Riket: 10,6%.

Källa: SCB.

FEM I TOPP	
Krokom	17,6%
Berg	17,5%
Ekerö	17,3%
Åre	16,5%
Robertsfors	16,2%
FEM I BOTTEN	
Munkfors	5,8%
Oxelösund	6,2%
Degerfors	6,3%
Hofors	6,3%
Surahammar	6,3%

Inkomstskillnad mellan kvinnor och män

Den ekonomiska jämställdheten är en grundläggande del i ett jämställt samhälle. En förutsättning för ekonomisk jämställdhet är att kvinnor har goda reella möjligheter att förvärvsarbeta. I ett internationellt perspektiv är förvärvsfrekvensen bland kvinnor hög i Sverige. Kvinnors inträde på arbetsmarknaden ökade kraftigt under 1960- och 70-talen, vilket till största delen berodde på expansionen av den offentliga sektorn. Sverige har i likhet med andra nordiska länder valt en välfärdsregim som främjar en hög förvärvsfrekvens bland kvinnor, med individuellt baserade skatter och ersättningar samt subventionerade välfärdstjänster såsom barnomsorg.

Kvinnors andel av mäns inkomster har ökat över tid, men ökningen har avtagit

Det inkomstbegrepp som kartan baseras på är den sammanräknade förvärvsinkomsten, som innefattar lön, inkomst av näringsverksamhet och skattepliktiga transfereringar, främst arbetslöshetsersättning, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning och pension. År 2011 hade kvinnor som var 20 år och äldre en medianinkomst på 203 510 kronor, medan medianinkomsten för män uppgick till 275 652 kronor. Inkomstskillnaden beror på att kvinnor i högre utsträckning än män arbetar i yrken med lägre löner, arbetar deltid, är sjukskrivna och föräldralediga. Kvinnors andel av mäns inkomster har ökat de senaste 20 åren. År 1991 låg den på 67,6 procent. Två decennier senare hade andelen ökat till 73,8 procent. De senaste åren har dock utvecklingen avtagit. Andelen har i princip varit oförändrad mellan åren 2003-2011.

Lönen är den främsta inkomstkällan för de flesta. I samtliga sektorer var kvinnors medianlön 90,8 procent av männens medianlön år 2011. Skillnaden mellan privat och offentlig sektor var mindre än en procentenhet. Inom den offentliga sektorn var inkomstskillnaden störst i landstingssektorn och inom den privata sektorn bland tjänstemän. Verkställande direktörer, verkschefer, m.fl. samt hälso- och sjukvårdsspecialister var de yrken där kvinnors medianlön är som lägst i förhållande till männens medianlön – 70 respektive 73 procent. Detta är dock inte justerat för skillnader i utbildningsnivå, ålder, etc.

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är lägre på arbetsmarknader med stor branschbredd och gott om arbetstillfällen för högt utbildade

Kommuner som har eller ingår i arbetsmarknader med en stor branschbredd och hög diversifiering uppvisar i regel lägre inkomstskillnader mellan könen. I Stockholm och Malmö uppgår kvinnors medianinkomst till 80,4 respektive 79,5 procent av männens medianinkomst. I Göteborg är andelen lägre, 75,5 procent, vilket troligtvis beror på att Göteborg har större andel industriverksamhet. Andra kommuner som har stor branschbredd är kommuner med större städer. Bland dessa ligger universitetskommunerna Östersund (79,5%), Lund (77,7%) och Umeå (76,7%) bäst till.

Förortskommunerna i storstadsområdena uppvisar en stor variation. Inkomstskillnaden tenderar att vara större i höginkomsttagarkommuner. Danderyd är både den kommun i riket som har högst total medelinkomst och samtidigt den största inkomstskillnaden mellan könen – kvinnornas medianinkomst uppgår endast till 63,1 procent av männens. Lomma, Täby, Lidingö, Kungsbacka och Vellinge är andra kommuner som har hög total medelinkomst och stor sammantagen inkomstskillnad mellan könen.

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är även låg i glesbygdskommuner

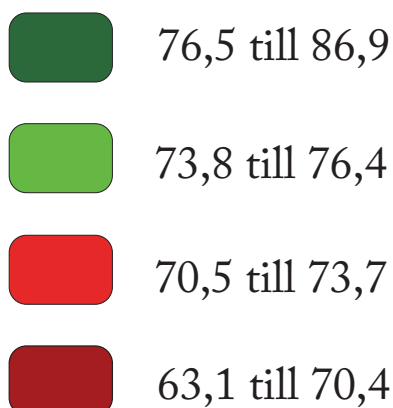
Det är inte enbart vissa förortskommuner som avviker från sambandet mellan hög utbildningsnivå och mindre inkomstskillnader mellan kvinnor och män. Det gäller även glesbygdskommuner där utsikterna på arbetsmarknaden många gånger är kärv för både kvinnor och män. De tre kommuner där kvinnornas andel av männens inkomster är högst är Årjäng (85,5%), Övertorneå (84,3%) och Bräcke (83,6%). Vindeln (73,6%), Nordmaling (72,3%) och Vansbro (73,6%) ligger sämre till än riket. Vissa turist- och besöksnäringkommuner tillhör också de kommuner i landet där kvinnornas andel av männens inkomster är hög. Det gäller särskilt Strömstad som har landets högsta andel med 86,9 procent. Andelen är även hög i Berg (83,8%) och Åre (83,8%).

Viss försiktighet bör iaktas när det gäller inkomster och inkomstskillnader mellan könen i gränskommuner. Om man bor i Sverige och exempelvis arbetar i Norge ska inkomstskatt normalt betalas i Norge. Samtidigt omfattas många av särskilda gränsgångarregler som gör att inkomsten istället beskattas i Sverige.

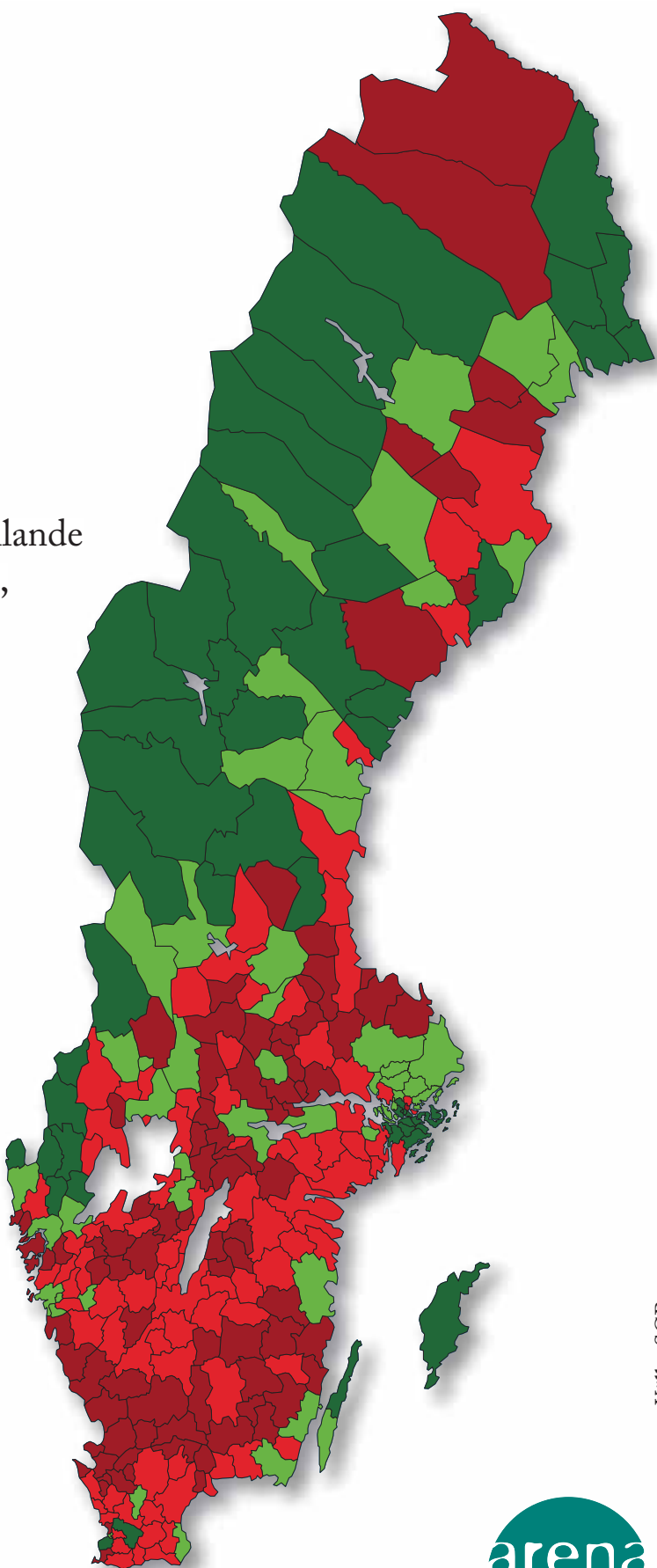
Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män är stor i industritunga kommuner

Kvinnornas andel av männens inkomster är särskilt låg i Bergslagen, de småländska varuproducerande kommunerna och i andra kommuner med omfattande inslag av industri i näringsstrukturen. De flesta som arbetar inom industrin är män och löneläget är generellt sett högt i förhållande till den formella utbildningsnivån. I kombination med att arbetsmarknaden generellt sett är liten innebär detta att många kvinnor har få andra alternativ än kommunen som arbetsgivare. I Markaryd och Hylte är kvinnornas andel av männens inkomster den andra och tredje lägsta i hela riket med 64,0 respektive 65,2 procent. Av de varuproducerande kommunerna har Bengtsfors (76,5%), Töreboda (75,9%), Filipstad (74,8%), Munkfors (74,8%) och Gullspång (74,4%) en andel som överstiger andelen i riket.

Inkomstskillnad mellan kvinnor och män

Kvinnors medianinkomst i förhållande till mäns medianinkomst år 2011, i procent.
Riket: 73,8%.

FEM I TOPP	
Strömstad	86,9%
Haparanda	86,4%
Ärjäng	85,5%
Övertorneå	84,3%
Berg	83,8%

FEM I BOTTEN	
Danderyd	63,1%
Markaryd	64,0%
Hylte	65,2%
Ockerö	65,6%
Bromölla	65,7%

Källa: SCB.

TCO:s Pappaindex år 2012

Föräldraförsäkringens betydelse för jämställdheten

År 1974 infördes föräldraförsäkringen i Sverige och ersatte därmed den tidigare moderskapspenningen. Reformen gav föräldrar rätt att dela på ledigheten vid barnets födelse och gör det möjligt för både mammor och pappor att under en period vara ledig från jobbet för att ta hand om sitt barn. Föräldraförsäkringen är viktig för jämställdheten i arbetslivet.

Jämställdheten mellan kvinnor och män sätts ofta på prov i samband med familjebildningen. I syfte att öka männens uttag av föräldraförsäkringen infördes år 1995 en s.k. "pappamånad", som innebar att en månad av föräldraförsäkringen reserverades för respektive förälder. En andra "pappamånad" infördes år 2002. Idag förs en offentlig debatt kring kvoteringen av föräldraförsäkringen utifrån flera olika ståndpunkter. De som vill utöka kvoteringen vill vanligtvis antingen införa en tredelad föräldraförsäkring där en tredjedel av dagarna kan överlåtas mellan föräldrarna, eller en helt individualiserad föräldraförsäkring. Andra vill behålla kvoteringen som den är idag eller avskaffa den helt.

Pappaindex ökade för det fjortonde året i rad

I mars 2013 publicerade TCO, för fjortonde året i rad, ett s.k. "pappaindex" som mäter mäns uttag av föräldrapenning. Indexet består av en sammanvägning av mäns andel av samtliga uttagna föräldradagar och andelen män av de föräldralediga. Om män och kvinnor delar lika på föräldraledigheten blir indexvärdet 100.

Mellan 1999 och 2012 ökade riksindexet från 16,7 till 43,8. Ökningstakten har varit något långsammare efter 2004 än tidigare. År 2012 ökade indexet för fjortonde året i rad. Med 2012 års förändringstakt skulle det ta 30 år innan kvinnor och män delar lika på föräldrapenningen. Männens andel av samtliga uttagna föräldradagar uppgick till 24,4 procent.

Sammanhängande områden av kommuner med både höga och låga indexvärden indikerar skilda regionala attityder

I kartan framträder vissa mönster. Några mer sammanhängande områden som generellt sett ligger väl till i pappaindexet återfinns längs norrlandskusten, i östra Dalarna samt i vissa delar av Stockholmsregionen. Vännäs i Västerbotten har det näst högsta indexvärdet av samtliga 290 kommuner i riket, 56,5. I Dalarna utmärker sig Rättvik med 57,0 i indexvärde, vilket är bäst i landet. I Stockholmsregionen har Ekerö och Vaxholm högst indexvärde med 56,2 respektive 55,7.

Norra Bohuslän, Dalsland, västra och norra Värmland, Bergslagen, västra Dalarna samt Härjedalen bildar ett långt sammanhängande band av kommuner med lågt pappaindex. Samtliga kommuner på fem i botten-listan återfinns i detta område. Lägst index har Eda med 22,2. Därefter följer Färgelanda (23,5), Bengtsfors (25,9), Strömstad (26,1) och Årjäng (28,9).

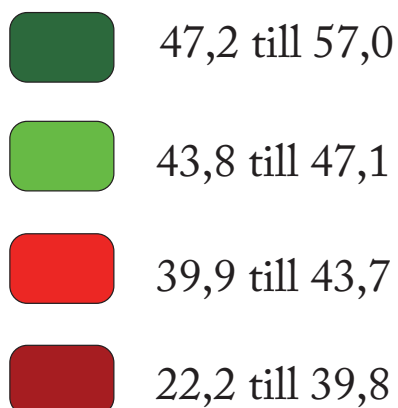
Kartan visar följaktligen att det finns sammanhängande områden av kommuner med både höga och låga indexvärden. Områdena innefattar olika typer av kommuner, vilket indikerar att regionala traditioner och attityder har stor betydelse.

En del av de sammanhängande områdena som har lågt pappaindex utgörs emellertid av gränskommuner. Om man bor i Sverige och arbetar utomlands är huvudregeln att man omfattas av socialförsäkringen i det EES-land man arbetar i. Samtidigt omfattas många av särskilda gränsgångarregler som gör att inkomsten istället beskattas i Sverige. Det finns dock olika undantag. Viss försiktighet bör därför iaktas i tolkningen av pappaindex i gränskommuner.

Högutbildade män är oftare föräldralediga

Skillnaden mellan olika grupper inom kommuner är minst lika påtagliga. Studier som TCO och Försäkringskassan har genomfört visar att den grupp av män som inte alls tar ut föräldraledighet, eller endast i en mycket begränsad utsträckning, har en lägre socioekonomisk ställning och sämre hälsomässiga förutsättningar. Män i den äldsta åldersgruppen, utrikes födda samt egenföretagare har också ett lägre uttag. Studien visar även att män som har en universitets- och högskoleutbildning är föräldralediga i dubbelt så hög utsträckning som män med grundskole- och gymnasieutbildning. I tidigare sammanhang har studier visat att moderns utbildningsnivå har stor betydelse för faderns uttag av föräldraledighet.

TCO:s Pappaindex år 2012

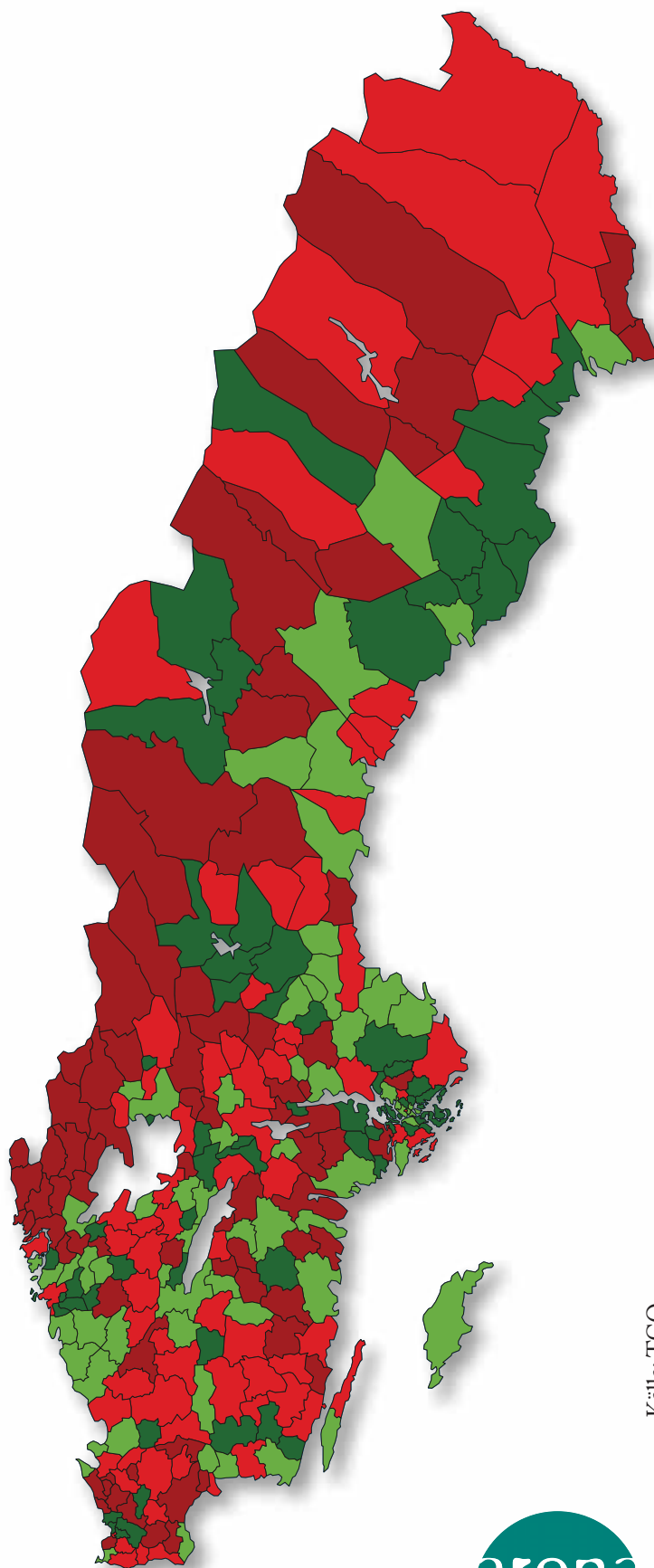

TCO:s pappaindex är en sammanvägning av mäns andel av samtliga uttagna föräldradagar samt andelen män av de föräldralediga.

Om män och kvinnor delar lika på föräldraledigheten blir indexvärdet 100.

Riket: 43,8.

FEM I TOPP	
Rättvik	57,0
Vännäs	56,5
Öckerö	56,2
Vaxholm	55,7
Munkfors	54,7
FEM I BOTTEN	
Eda	22,2
Färgelanda	23,5
Bengtstors	25,9
Strömstad	26,1
Ärjäng	28,9

Källa: TCO.

Ohälsotalet

Ohälsotalet har minskat, men minskar ohälsan?

Ohälsa är ett stort samhällsproblem i Sverige. En dålig hälsa försämrar inte bara enskilda individers livskvalitet och möjligheter till förvärvsarbete, utan belastar också företag och offentlig sektor med kostnader. I kartan redovisas det som definieras som ohälsotalet, vilket är ett vedertaget mått på socialförsäkringens utbetalningar av ersättning för personers ohälsa. I Försäkringskassans definition utgör ohälsotalet antalet utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning och aktivitetsersättning från socialförsäkringen, dividerat med antalet personer mellan 16-64 år. Varje tiondel i ohälsotalet motsvarar cirka 600 000 dagars sjukfrånvaro.

Ohälsotalet har minskat de senaste tio åren i Sverige (både för kvinnor och för män) från 43,2 dagar per person år 2003 till 27,0 dagar år 2012. Det är en minskning med 16,2 dagar per person och år eller 37 procent. En bidragande orsak till minskande ohälsotal är, enligt Försäkringskassan, att en relativt stor andel av befolkningen har gått i ålderspension. Utvecklingen fram till år 2008 kan också kopplas till fler deltidssjukskrivningar istället för heltidssjukskrivningar. Efter 2008 kan utvecklingen med ett minskat ohälsotal kopplas till den tidsbegränsning av sjukpenningen som regeringen införde. Förändringen innebar att en vidare prövning av arbetsförmågan görs efter 90 respektive 180 dagars sjukskrivning. Kraven kring rätten att få sjukersättning skärptes och möjligheterna att få s.k. tidsbegränsad sjukersättning togs bort. I vilken utsträckning det har minskat ohälsan är dock oklart. Studier som bland annat Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, har genomfört (2013:6) visar att kommunernas utgifter för försörjningsstöd har ökat på grund av ett tillskott av utförsäkrade individer. Försörjningsstödet räknas inte med i ohälsotalet.

Höga ohälsotal i glesbygd och i norra delarna av Sverige och lägre ohälsotal i storstadsregioner och i södra Sverige

I kartan framgår att de kommuner som har de lägsta ohälsotalen ligger i södra och delar av mellersta Sverige, medan kommunerna med högst ohälsotal återfinns i norra och delar av mellersta Sverige. Ohälsotalet är sammantaget lägst i storstadsregionerna. Det gäller i synnerhet förortskommuner med hög medelinkomst, såsom Danderyd, Lomma, Vellinge, Lidingö och Täby med ett ohälsotal i spannet 12,7-16,2. I Göteborgsområdet har Kungsbacka lägst ohälsotal med 18,63. Stockholm (20,7), Malmö (25,8) och Göteborg (27,2) ligger under nivån i riket. I storstadsregionerna är det endast Burlöv (37,4) och Lilla Edet (33,1) som har högre ohälsotal jämfört med riket i helhet. Ett antal kommuner med större städer utmärker sig med låg ohälsa. Det gäller särskilt kommuner med starka akademiska traditioner som Lund (18,7), Linköping (21,0) och Uppsala (21,7). Kommuner med en stor andel högutbildade tenderar överlag att ha låga ohälsotal.

Glesbygdskommuner och andra kommuner i glesbefolkade regioner tenderar, tillsammans med varuproducerande kommuner, att ha de högsta ohälsotalen i riket. Haparanda och Ljusnarsberg hade fler än 50 ohälsodagar per person år 2012. När det kommer till varuproducerande kommuner är skillnaden stor. Varuproducerande kommuner i Bergslagen med omnejd har höga ohälsotal, medan de småländska varuproducerande kommunerna har låga ohälsotal. Som exempel kan nämnas att ohälsotalet i Ljusnarsberg är mer än dubbelt så högt som i Värnamo – 50,6 jämfört med 23,1.

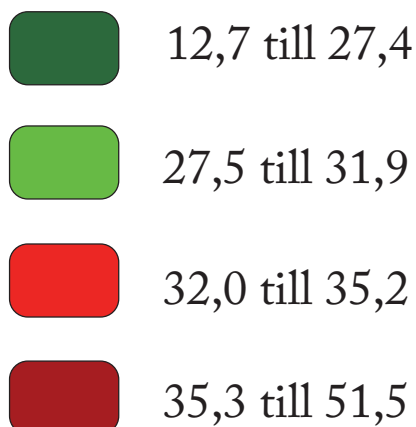
Det finns inget enkelt svar på vad som orsakar de höga ohälsotalen. En hög andel invånare med ersättning från sjukförsäkringssystemet sammanfaller dock ofta med begränsade arbetsmarknadsmöjligheter och hög arbetslöshet. Det tar ofta längre tid för arbetslösa som övergår till sjukskrivning att komma tillbaka till arbetsmarknaden än för de individer som har en anställning.

Högre ohälsa bland kvinnor än bland män

I hälften av landets kommuner är kvinnornas ohälsodagar minst 50 procent fler än männens. I Stenungsund och Surahammar var ohälsotalet bland kvinnor nästan dubbelt så högt som bland männen. Andra kommuner med stor skillnad mellan kvinnors och mäns ohälsotal är Kävlinge, Åtvidaberg, Söderköping, Tidaholm och Karlsborg. Endast i två kommuner är ohälsotalet likvärdigt för män och kvinnor. Jokkmokk och Haparanda hade en i det närmaste lika hög ohälsa bland könen. Haparanda har således rikets högsta men mest "jämslida" ohälsotal.

Psykisk ohälsa i form av stress och utbrändhet har ersatt förslitningsskador som den dominerande diagnosen bakom sjukskrivningar. Psykisk ohälsa ökar snabbast i gruppen kvinnor mitt i livet. På uppdrag av regeringen utreder Försäkringskassan för närvarande vad detta beror på.

Ohälsotalet

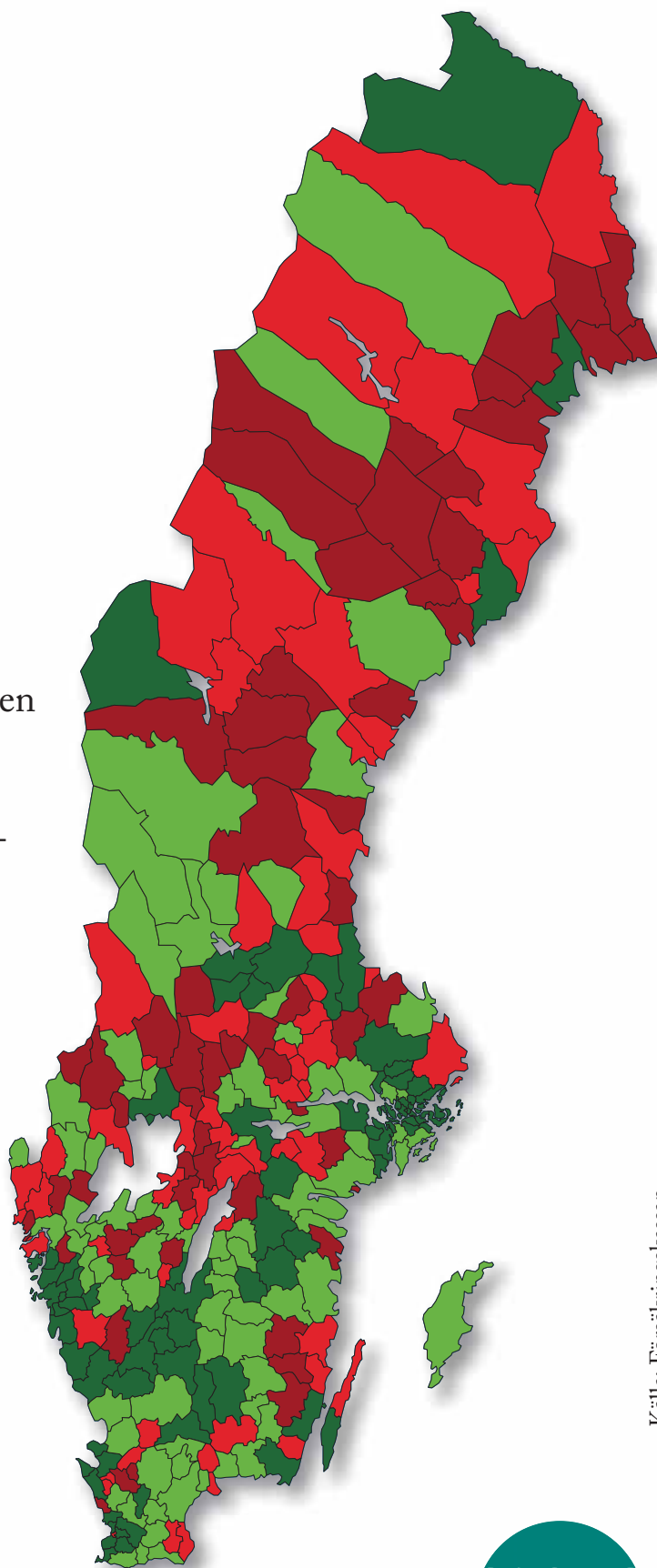

Antal utbetalda dagar med sjukpenning (inkl. förlängd och fortsatt sjukpenning), arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning och aktivitetsersättning från socialförsäkringen per försäkrad 16-64 år.

Alla dagar är omräknade till heldagar. Två dagar med halv ersättning blir därför en dag.
Riket: 32,0 dagar.

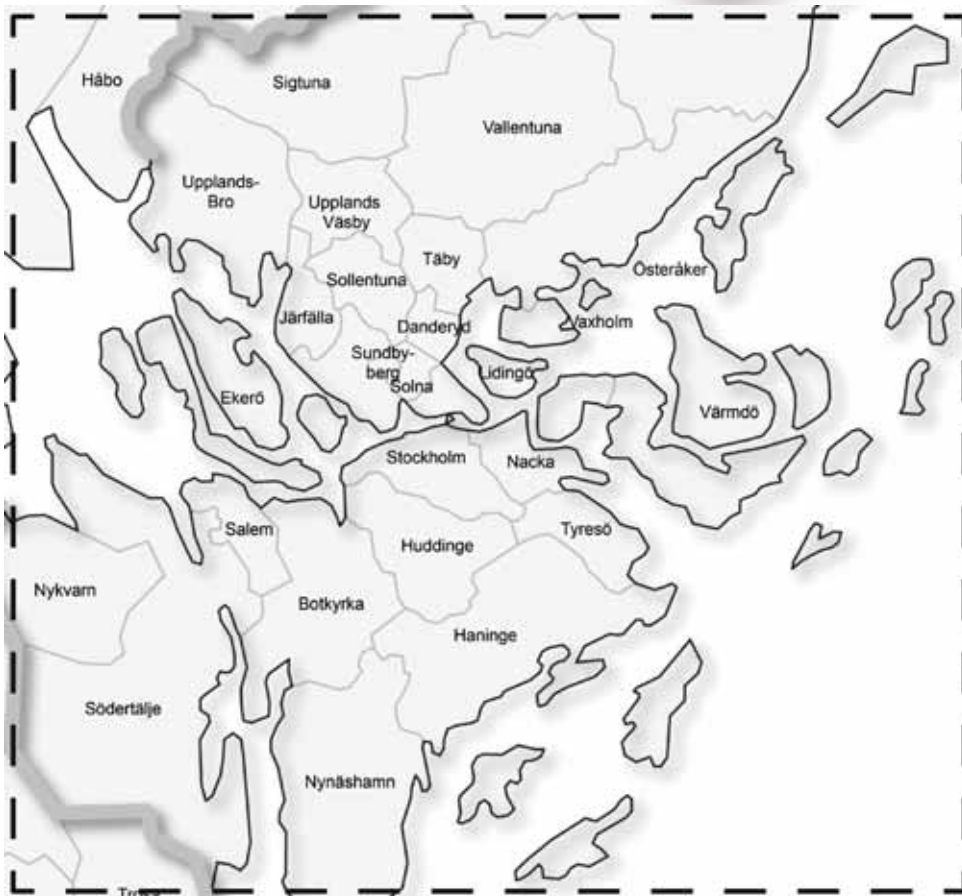
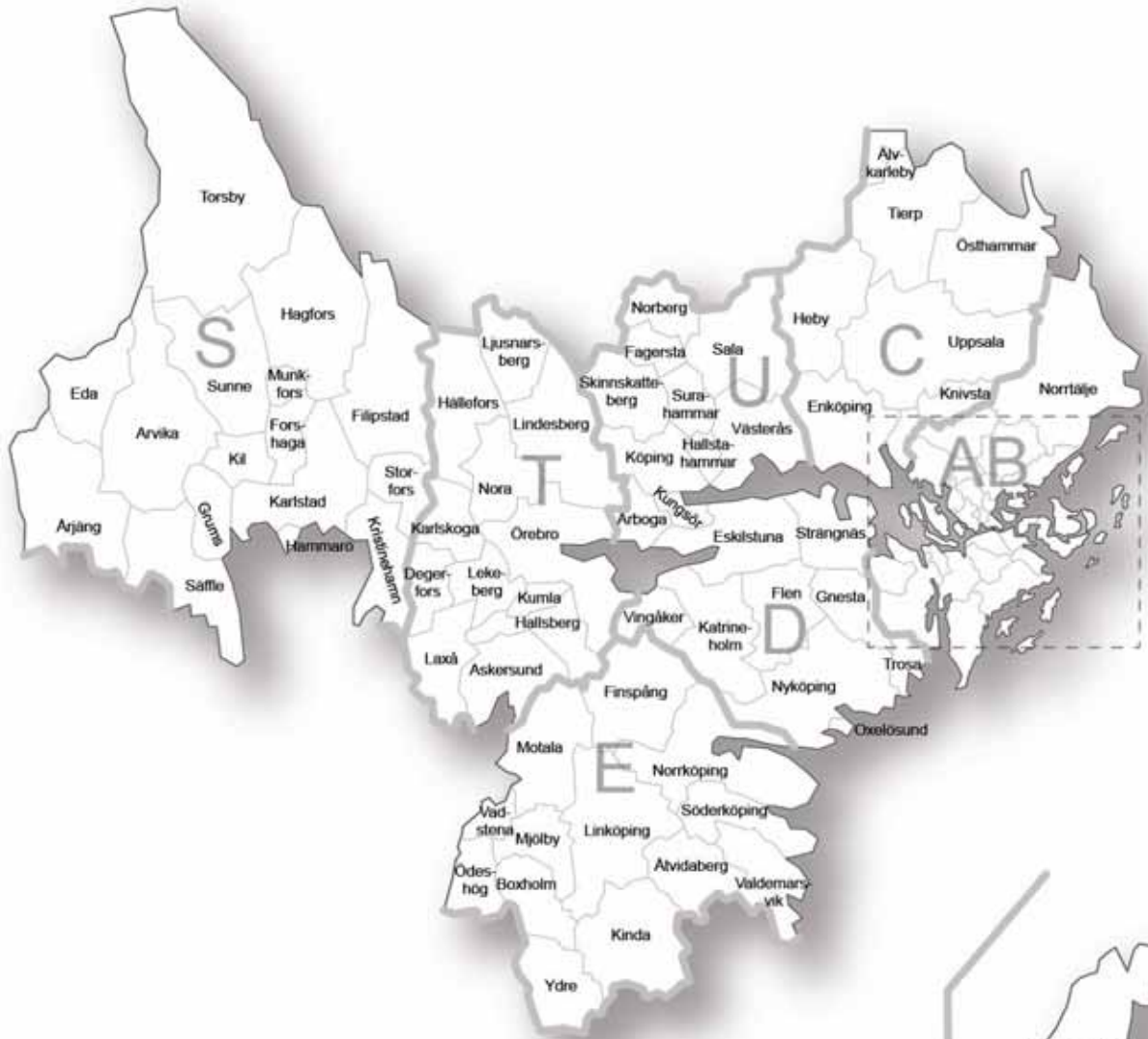
FEM I TOPP	
Danderyd	12,7
Lomma	15,5
Vellinge	15,5
Lidingö	15,9
Täby	16,2

FEM I BOTTEN	
Haparanda	51,5
Ljusnarsberg	50,6
Gullspång	42,8
Kramfors	41,9
Motala	41,8

Källa: Försäkringskassan.

SKLs kommungruppsindelning 2011

Storstäder	Större städer	
Göteborg	Borås	Kumla
Malmö	Eskilstuna	Kävlinge
Stockholm	Falun	Lekeberg
	Gävle	Mörbylånga
	Halmstad	Nykvarn
Förortskommuner till storstäder	Helsingborg	Sjöbo
Ale	Hässleholm	Söderköping
Bollebygd	Jönköping	Timrå
Botkyrka	Kalmar	Trosa
Burlöv	Karlskrona	Åstorp
Danderyd	Karlstad	Älvkarleby
Ekerö	Kristianstad	
Haninge	Linköping	Pendlingskommuner
Huddinge	Luleå	Alingsås
Håbo	Lund	Alvesta
Härryda	Norrköping	Aneby
Järfälla	Nyköping	Bjurholm
Kungsbacka	Skellefteå	Boxholm
Kungälv	Skövde	Bromölla
Lerum	Sundsvall	Degerfors
Lidingö	Södertälje	Essunga
Lilla Edet	Trollhättan	Färgelanda
Lomma	Uddevalla	Gagnef
Mölnadal	Umeå	Hallsberg
Nacka	Uppsala	Hallstahammar
Nynäshamn	Varberg	Heby
Partille	Västerås	Hjo
Salem	Växjö	Höganäs
Skurup	Örebro	Högsby
Sollentuna	Örnsköldsvik	Klippan
Solna	Östersund	Krokom
Staffanstorps		Kungsör
Sundbyberg	Förortskommuner till större städer	Lessebo
Svedala	Bjuv	Mullsjö
Tyresö	Eslöv	Munkedal
Täby	Forshaga	Nora
Upplands Väsby	Gnesta	Norberg
Upplands-Bro	Grästorp	Ockelbo
Vallentuna	Habo	Orsa
Vaxholm	Hammarö	Orust
Vellinge	Hörby	Osby
Värmdö	Höör	Sigtuna
Öckerö	Kil	Skinnskatteberg
Österåker	Knivsta	Smedjebacken

Stenungsund
Storfors
Strängnäs
Surahammar
Svalöv
Säter
Tibro
Tjörn
Tomelilla
Trelleborg
Vadstena
Vingåker
Vårgårda
Vänersborg
Vännäs
Ydre
Åtvidaberg
Angelholm
Ödeshög
Östra Göinge

**Turism- och besöks-
näringskommuner**

Arjeplog
Berg
Borgholm
Båstad
Dorotea
Gotland
Härjedalen
Jokkmokk
Lysekil
Malung-Sälen
Norrtälje
Rättvik
Sotenäs
Storuman
Strömstad
Tanum
Valdemarsvik
Åre
Älvdalen
Östhammar

**Varuproducerande
kommuner**

Arboga
Arvika
Askersund
Avesta
Bengtstors
Emmaboda
Fagersta
Filipstad
Finspång
Gislaved
Gnosjö
Grums
Gullspång
Gällivare
Götene
Hagfors
Herrljunga
Hofors
Hultsfred
Hylte
Karlskoga
Köping
Laxå
Lindesberg
Ljungby
Ljusnarsberg
Ludvika
Malå
Markaryd
Munkfors
Mönsterås
Norsjö
Nybro
Olofström
Oskarshamn
Ovanåker
Oxelösund
Perstorp
Sandviken
Sävsjö
Tidaholm
Tierp
Tingsryd
Torsås
Tranemo
Tranås
Töreboda

Uppvidinge
Vaggeryd
Vara
Vetlanda
Vimmerby
Värnamo
Örkelljunga

Glesbygdskommuner

Bräcke
Dals-Ed
Ljusdal
Nordanstig
Nordmaling
Pajala
Ragunda
Robertfors
Sollefteå
Sorsele
Strömsund
Torsby
Vansbro
Vilhelmina
Vindeln
Ånge
Årjäng
Åsele
Övertorneå

**Kommuner i tätbe-
folkad region**

Borlänge
Eksjö
Enköping
Falkenberg
Falköping
Flen
Hedemora
Hällefors
Karlsborg
Karlshamn
Katrineholm
Kinda
Kristinehamn
Laholm
Landskrona
Leksand
Lidköping

Mariestad
Mark
Mellerud
Mjölby
Motala
Nässjö
Ronneby
Sala
Simrishamn
Skara
Svenljunga
Säffle
Sölvesborg
Ulricehamn
Västervik
Ystad
Amål
Älmhult

Kommuner i glesbefolkad region

Arvidsjaur
Boden
Bollnäs
Eda
Haparanda
Hudiksvall
Härnösand
Kalix
Kiruna
Kramfors
Lycksele
Mora
Piteå
Sunne
Söderhamn
Älvsbyn

Förklaring

1 Storstäder (3 kommuner)

Kommuner med en folkmängd som överstiger 200 000 invånare.

2 Förortskommuner till storstäder (38 kommuner)

Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av storstäderna.

3 Större städer (31 kommuner)

Kommuner med 50 000-200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent.

4 Förortskommuner till större städer (22 kommuner)

Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i en annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av de större städerna i grupp 3.

5 Pendlingskommuner (51 kommuner)

Kommuner där mer än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till en annan kommun.

6 Turism- och besöksnäringkommuner (20 kommuner)

Kommuner där antalet gästnätter på hotell, vandrarhem och campingar överstiger 21 per invånare eller där antalet fritidshus överstiger 0,20 per invånare.

7 Varuproducerande kommuner (54 kommuner)

Kommun där 34 procent eller mer av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år är sysselsatta inom tillverkning och utvinning, energi och miljö samt byggverksamhet (SNI2007)

8 Glesbygdskommuner (20 kommuner)

Kommun med en tätortsgrad understigande 70 procent och mindre än åtta invånare per kvadratkilometer.

9 Kommuner i tätbefolkad region (35 kommuner)

Kommun med mer än 300 000 personer inom en radie på 112,5 kilometer.

10 Kommuner i glesbefolkad region (16 kommuner)

Kommun med mindre än 300 000 personer inom en radie på 112,5 kilometer.

Sveriges Nya Geografi kan laddas ner från www.sweco.se/eurofutures

Sveriges Nya Geografi kan beställas till självkostnadspris 50 kr, från:

Sweco Eurofutures AB

Telefon: 08-613 08 00

Telefax: 08-613 08 08

e-mail: olivia.grette@sweco.se

